

Fliegen 1/2 Bojen Mox.
J.

Lac. 14.

THEODORI RAITHV
LIBELLVS
DE INCARNATIONE DOMINI

GRAECE ET LATINE

Praemittitur Patrum Graecorum interpretatio loci HEBR. II. xv

Nusquam enim ANGELOS apprehendit, sed semem

Abrahae apprehendit

PROGRAMMA II
DIE FESTO MICHAELIS

A. R. G. CIO DCCCLXXX

IN

ACADEMIA IVLIA CAROLINA

P. P

HELMSTAD I

EXCVDEBAT VIDVA B. PAVLL. DIET. SCHNORR

4.

THE ORDER RAITHV
 LIBELLVS
 DE INCARNATIONE DOMINI
 GRACE ET LATINE
 PRAEDICATUM IN REGNO SASSONIAE INTERFESTALIOH NERK II. XII
 HELMSTADT

PROGRAMMA
 DIE FESTO MICHAELIS

A. R. G. C. D. C. C. C. L. X. X.

IN
 ACADEMIA IVLIA CAROLINA

P. P.

HELMSTADT
 EXCVRBANT IVDA B. FAVALL DIRT. SENKORE

PRAEFATIO

HEBR. II, XVI

Οὐ γὰρ δὴπε ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος
Ἀβραάμ ἐπιλαμβάνεται.

VULGATVS

*Nusquam enim ANGELOS apprehendit, sed semen Abrahæ
apprehendit.*

THEODORVS RAITHV sub finem libelli sui *a)*
quum adduxisset postrema verba huius comma-
tis, quæ fortasse parum ad illius mentem reddi-
deram, *sed posteris Abrahami auxilium tulit*; igitur putavi
non abs re alienum esse, præfari pauca super integro
Versu, in quo præterea mentio facta est *Angelorum*. quan-
doquidem memoriae sanctorum *Angelorum* hodie cele-
brandorum causa, affectam hanc non ita pridem editio-
nem THEODORI *de incarnatione Domini* iam absoluo.

Ecclesia Graeca verbum ἐπιλαμβάνεσθαι in hoc loco
adhibuit eo sensu, vt ἐνανθρώπησιν siue ἀνάληψιν *incarna-
tionem* indicaret, quod Filius Dei non *Angelorum*, sed
hominum, et quidem Abrahami de posteris prodeuntium
naturam assumpsisset. Alii coeperant dubitare, hoc ver-
bum adhiberi de assumpta hominum natura, sed esse ἐσ-
θῆσαι, *epitulari, in libertatem asserere, et ferre auxilium*
generi humano. Per motus eorum rationibus, quum olim

a) Vide Pag. 66. lit. i.

e Philone scriberem ad hanc Epistolam; interpretatus sum ego eodem sensu, ut Dominus dicatur *non Angelos, sed homines sustentasse, et redemisse*. Vidi deinceps, Ioh. Dauidem Michaëlem *b)*, virum doctrina et celebritate ampla eminentem, examinandisque quondam meis iudicem accuratum; et ante paucos annos Clar. et doctissimum philologum, Loesnerum *c)*, interpretationi eidem inhaesisse. Demiratus autem fueram non parum, alios pronuntiasse, et, auctoritate imprimis magni cuiusdam viri, repetiisse, fuisse solam Ecclesiae Graecae totius interpretationem, hanc, quae ἐπιλαμβάνεται τὸ σπέρμα τοῦ Ἀβραάμ, exposuerit: *posterioris Abrahami auxilium ferre, et eos redimere*. alteram enim notionem, *naturam humanam assumere*, ex Versione Vulgata ortam, tantum non puerilem, et libellorum dogmaticorum commentitiam esse, nouiter factam ex etymologia Graeci verbi, et ad *incarnationem* perperam translata. Addiderant fulgura atque minas in homines illos rudes qui negarent hoc, nec eodem modo quo Patres vniuersi Graeci explicarent.

Nos quum euoluermus Graecorum Patres,prehendimus vno prope consensu contraria, nonnunquam quidem ambigua propter voces πολυσημεις adhibitas, tamen ea, quae, si vnice valeret auctoritas Senum catorum, non finerent alio verba modo, quam eo, verbi: *Non enim Angelorum, sed hominum naturam assumpsit*. Iuuabit igitur Graecos potiores adduxisse, ne quis, praeiudicata auctoritate seductus, aliena fide enarraret etiam, quae isti enarrant, quos esse omnium toto orbe interpretum Aristarchos putauerit.

Ab

b) Exposit. Teuton. Epist. ad Hebr. b. l. p. 15.

c) Obseruat. ad N. T. ex Philone Alex. p. 434.

Ab ATHANASIO vt incipiam d), is quum aduersus illos disputaret, qui corpus Domini e Maria genitum, defendere conarentur ὁμοσιον Filio Dei, mutatumque esse in naturam diuinam; Epistolae huius locum ita exposuit: Οὐ ΕΑΥΤΗΣ ἢ Θεοῦς ΕΠΗΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ, ἢ καὶ τὸ ὁμοσιον ἑαυτῆς ΕΝΔΥΣΗΤΑΙ. — Μὴ γένοιτο. Σπέρματος γὰρ Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται, ὡς εἶπεν ὁ Ἀπόστολος. Ὁθεν ὠφείλει κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, καὶ ΛΑΒΕΙΝ ὁμοιον ἑμῶν σῶμα. *Natura diuina non assumit se ipsum, vt quod consubstantiale sit sibi, induat. Absit. Naturam humanam ex gente Abrahami assumit, vt dicit Apostolus. Vnde debuit per omnia fratribus similis fieri, et sumere corpus nobis simile.* Is idem doctor in loco alio e) contra peruerse interpretantes Iohannis verba ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο: subiicit in hunc modum: Ἡ γὰρ αὐτὴ, εἶπε, Σκῆνωμα ἐγένετο. ἐκ, Ἐσκῆνωσεν ἐν ἡμῖν, εἶπερ αὐτὴ ἢ τὸ Λόγος Φύσις εἰς Σαρξὸς Φύσιν μετέστη. Ἀλλ' ἐχ' οἶόν τε λογισασθαι περὶ τῆ λέγοντος, Ἴδστε ὅτι ἐγὼ εἰμι, καὶ ἐκ ἠλλοιωμαι. — Τὰ ΕΝΩΘΗΝΑΙ σαρκὶ, ἢ τῷ μεταποιοθῆναι εἰς σάρκα. Διὸ καὶ λέγεται, Ἐφανερῶδη σαρκὶ ἐκ, Ἐφανερῶδη ἢ σὰρξ. Καὶ ΣΠΕΡΜΑΤΟΣ ΑΒΡΑΑΜ ΕΠΕΛΑΒΕΤΟ: ἢ, σπέρμα Ἀβραὰμ ἀλλοιωθὲν ἐγένετο. *Alioquin, si natura Filii Dei mutata fuisset in humanam naturam, dixisset; Factus est habitatio; non, habitauit inter nos. Hec sic putare aliquem posse de eo qui dicit, Audite, ego sum, et non mutor! Vnitus est naturae humanae; non, immutatus in carnem. Dicitur, apparuit in carne; non, apparuit Caro. Dicitur: Naturam posterorum Abrahami assumsit; non, immutatus est in posteros Abrahami.*

• Post Athanasium, CHRYSOSTOMVS, f) quo interpre-

* 3

d) *Epist. ad Epictet. contra II, p. 249.*

Haer. Opp. T. I, p. 454 B.

f) *Enarrat. in Ep. ad Hebr.*

e) *Serm. c. Haer. diu. Opp. T. Homil. 5. Opp. T. VI, p. 739.*

prete nihil melius aut par dicitur habere antiquitas, exposuit locum, grammatico primum, deinceps dogmatico genere interpretandi. Et grammaticè quidem, quoad etymologiam et literam, Μη ἀπλῶς, ait, πρόσχης τῷ λεχθέντι, μηδὲ ψιλόν τι πρᾶγμα τῶτο εἶναι νομίσσης, ΤΟ ΤΗΝ ΕΞ ΗΜΩΝ ΣΑΡΚΑ ΑΥΤΩΝ ΑΝΑΛΑΒΕΙΝ. Οὐ γὰρ Ἄγγελοι τῶτο ἐχάρισατο. Διὸ καὶ ἄνω ἐήρηνεν· Οὐ γὰρ δήπε Ἄγγελων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραάμ. Τί ἐστὶν ὁ Φησιν; Οὐκ ἌΓΓΕΛΟΥ ΦΥΣΙΝ ΑΝΕΔΕΞΑΤΟ, ἀλλ' ἀνθρώπου. Τί δὲ ἐστὶν ΕΠΙΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ; Οὐκ ἐκείνη, ΕΔΡΑΞΑΤΟ τῆς φύσεως τῶν Ἄγγελων· ἀλλὰ ταύτῃ τῇ λέξει ἐχάρησατο, τῇ, Ἐπιλαμβάνεται; Ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν διοικόντων τὰς ἀποστρεφόμενους αὐτῶς, καὶ πάντα ποιῶντων, ὡς ΚΑΤΑΛΑΒΕΙΝ φεύγοντας, καὶ ἐπιλαβέσθαι ἀποπηδῶντων. Φεύγσαν γὰρ ἀπ' αὐτῶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν αὐτὸς καταδιώξας κατέλαβεν. Non obiter attende, nec puta exiguum quid esse, quod naturam nostram dicitur ἀναλαβεῖν, assumere. Hoc non gratificatus est Angelis! Non (inquit,) Angelorum ἐπιλαμβάνεται, sed seminis Abrahamae. Quid est hoc? Putat id: Non Angeli naturam ἀνεδέξατο, suscepit, sed Hominis. Cur dicit, ἐπιλαμβάνεται; Non dixit, ἐδέξατο naturam Angelorum, sed utitur dictione ἐπιλαμβάνεται; Metaphora sumitur ab his qui insequuntur auersos, et faciunt omnia, ut fugientes consequantur. Ipse naturam humanam a se fugientem consequutus est. Paucis interiectis perrexit tali interpretatione: Τί ἐστὶ, Κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι; Ἐτέχθη, ἐτρέφθη, νηύηθη, ἔπαθε πάντα ἀπερ' ἐχρήν, τέλος ἀπέθανε. Quid est hoc: per omnia similem fieri fratribus? Natus et nutritus est, crevit, passus omnia quae debuerat, tandem mortuus est. Ex eo loco est manifestum, loquutionem σπέρματος Ἀβραάμ ἐπιλαμβάνεσθαι, permutatam esse cum his: τὴν σάρκα ἀναλαμβάνειν· φύσιν ἀναδέχεσθαι δρᾶσσεσθαι τῆς φύσεως καταλαβεῖν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Id est, naturam humanam assume-

sumere, consequi, et ad se recipere. g)

Hunc magistrum suum sequitur, ISIDORVS PELV-
SIOTA, h) itidem τὸ σπέρματος Ἀβραάμ ἐπιλαμβάνεσθαι,
in hoc loco interpretatus est ἐνσαρκῆσθαι, ἀνθρώπον γί-
νεσθαι, naturam hominum induere. Τὴν πρὸς τὸν Ἀβραάμ
πληρῶσαι θέλων ὑπόσχεσιν, καὶ ΤΟΥ ΣΠΕΡΜΑΤΟΣ ΑΥ-
ΤΟΥ ΕΠΙΛΑΒΟΜΕΝΟΣ, καὶ μητέρα ἐκείθεν ἐπιλεξάμενος,
καὶ ἐν αὐτῇ καὶ ἐξ αὐτῆς ΣΑΡΚΩΘΕΙΣ, καὶ ἀνθρώπος κατ' ἀ-
λήθειαν, ὅμοιος ἡμῖν κατὰ πάντα (πλὴν ἁμαρτίας,) γενόμενος.
*Promissionem Abrahamo factam impleturus, iuxta quam po-
sterorum eius naturam assumeret, et matrem ex hac proge-
nie eligeret, in qua, et ex qua incarnatus et homo factus
est, nobis per omnia similis, citra peccatum.*

Haut dissimili ratione THEODORETVS in Scholiis i)
eam phrasin interpretatur. Εἰ γὰρ ΑΠΕΛΘΩΝ ΑΝΕΙΛΗΦ-
ΘΗ ΦΥΣΙΝ, κρείττων ἀν' ἐγγόνους θανάτου. Ἐπειδὴν δὲ ἌΝ-
ΘΡΩ-
ΠΩ-

g) In sequentibus Chryso-
stomus, tanquam Theologus, dedu-
xit ex ἐνσαρκώσεως et omni vita ac
rebus gestis Domini, opus red-
emptionis, utens verbo ἐπιλαμβάνε-
σθαι eo sensu, ut omnino sit
auxilium ferre, opitulari. Καὶ διὰ
ταῦτο Ἀγγέλους ἀφῆκε καὶ τοὺς ἄνω δυν-
άμεις, καὶ πρὸς ἡμᾶς κατήλθε, καὶ
ἡΜΩΝ ΕΠΕΛΑΒΕΤΟ. Σκόσια δὲ καὶ
ἕσσα ἀργύρατα ἀγαδιά. Θάνατον ἔλυ-
σε, τὴν Διαβόλου τῆς τυραννίδος ἐξέβρι-
λεν ἡμᾶς, δολώσας ἀπὸ πλάξιν, ἀδελ-
φούς γενόμενος ἰσχύισεν. — Sed in
his verbis non tam grammaticè
interpretatur locum; illud ante
fecerat; sed solide δογματικῶς. Ad-

hibet verbum ἐπιλαμβάνεσθαι sen-
su etiam suo quem habet. (et
quem contextus videtur Versu
xvi requirere.) Sed, ut dixi,
non tanquam interpres verbo-
rum Versus xvi, sed tanquam
Dogmaticus, subiecit haec. Theo-
phylactus etiam et Oecumenius
interpretationem Chryso-
stomi saltem literalem adduxerunt,
nempe naturam humanam assu-
mere; non facturi, si ille ἐπιλαμ-
βάνεσθαι Versu xvi explicasset οπι-
τulari, auxilium ferre.

h) *Epist. I, 121 p. 48. ed. Billii.*

i) *Interpr. Ep. ad Hebr. l. c. p.
406. Opp. T. III.*

ΑΝΘΡΩΠΕΙΟΝ ΗΝ Ο ΑΝΕΛΑΒΕ. Ἰδίᾳ μὲν τὰ πάθος τὸ τῶν ἀνθρώπων ἀπέδωκε χρεός, διὰ δὲ τῆς τῷ πεπονθότος σώματος ἀκασίας τὴν εὐερίαν ἀπέδειξε δύναμιν. Ἄγαν δὲ σοφῶς ὁ θεὸς Ἀπόστολος, ἀντὶ τῆ γενικῆς οὐσίας τοῦ ἰδιῶν ἀπέδεικεν. Οὐ γὰρ ἔπει, Σπέρματος ΑΝΘΡΩΠΟΥ ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραάμ· ἀναμνήσεων αὐτῶν καὶ τῆς πρὸς τὸν Ἀβραάμ γεγενημένης επαγγελίας. *Si enim Angelorum naturam assumpsisset, potentior fuisset morte. Sed quia humanum erat quod assumpsit; per passionem quidem, hominum debitum exsoluit, sed per resurrectionem passi corporis, potentiam suam demonstravit.* Egregie autem S. Apostolus pro nomine generali posuit proprium. Non dixit: naturam Hominis, assumpsit; sed, naturam posterorum Abrahami. In memoriam eis remocat promissionem Abrahamo factam, *quibus in illis, sic.*

Neque differunt a Chrysostomi explicatione, quae in Collectione illa seu Catena e Patribus Graecis profant, et plerumque ΘΕΣΜΕΝΙΟ Κ) tribuuntur: Τὸ ΕΠΙΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ δηλοῖ, ὅτι ἡμεῖς μὲν αὐτὸν ἐφευγόμενοι ἀνθρώποι, ὁ δὲ Χριστὸς ἐδίωκε, καὶ διώκων ἐφθάσε, καὶ φθάσας ΕΠΕΛΑΒΕΤΟ. Οὐκ ἈΓΓΕΛΩΝ ΦΥΣΕΩΣ ΕΔΡΑΞΑΤΟ ἐδὲ ΑΝΕΛΑΒΕΝ, ἀλλ' ἀνθρώπινος. — Ἐπειδὴν ἔλας ἐπιλαβεσθαι ἤελλε, τότε λοιπὸν κατὰ τὸ ἀκόλαστον, ὄφειλε κατὰ πάντα ὁμοιωθῆναι τοῖς ἀνθρώποις. Καὶ γὰρ ἐγενήθη, καὶ ἠυξήθη, ἔφαγεν, ἔπιεν, ἕπρωσεν, ἀπέθανεν, ἀνέστη. Illud ἐπιλαμβάνεται indicat, quod nos quidem homines ab ipso aufugeramus, Christus autem insequutus est et comprehendit, comprehendensque adiunxit sibi. Non Angelorum naturam ἐδράξατο et ἀνέλαβεν, assumpsit, sed humanam. — Ex quo assumere eam dignatus fuit, similis fieri per omnia debuit hominibus. Et enim natus est, crevit, edit, bibit, dormiuit, mortuus est, resurrexit.

Deni-

k) *Exposit. in h. l. p. 310. ed. Veron. A. 1532.*

Denique THEOPHYLACTVS, tantum non vbiq̄
idem cum Chrystomo suo, hausit etiam hic ex commu-
ni fonte. 1) Οὐ γὰρ διὰ τῆς Ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται τῆσάν,
ὁ ΤΗΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ ΦΥΣΕΩΣ ΕΔΡΑΕΑΤΟ, ἀλλ' αὐ-
τὴν ΕΦΟΡΕΣΕ. — Ὁ Ἀγγέλος ἐκ ἐχάριστο, τὴν ἀνθρώ-
ποις δέδωκε, τὸ ἐξ αὐτῶν ΣΑΡΚΑ ΠΡΟΣΛΑΒΕΣΘΑΙ. Nusquam
enim Angelos apprehendit. Hoc est: non Angelorum natu-
ram assumpsit, neque eam gessit, gestauit. Quod Angelis
non donauit, hominibus dedit, vt ex ipsis carnem assumeret.
Perrexit amplius Theophylactus, etiam metaphoraе Chry-
stomi a gymnasio et athletis sumtae inhaerere. Οὐκ εἶπεν,
ΑΝΕΛΑΒΕΝ, ἀλλ' ἐπιλαμβάνεται. Ἴνα δείξῃ, ὅτι φεύσασαν τὴν
φύσιν ἡμῶν καὶ μακρὴν θέσαν ἐδίωξε, καὶ φθάσας ΕΠΕΛΑΒΕΤΟ
αὐτῆς καὶ περιεπλάκην ΕΝΘΕΑΣ ΕΑΥΤΩΙ, καὶ εἴσας αὐτὴν
εἶς ἀπ' αὐτῆς φεύγῃς. Non tam dixit, suscepit, quam ap-
prehendit. Vt ostendat, quod fugientem naturam nostram
et longius remotam anteuertens consequutus est, et eam com-
prehendens sibi vniuit, et stitit a fuga a Se.

Vix etiam dubitauerim, THEODORYM RAITHM,
verba Pauli ἐπιλαβόμενος σπέματος Ἀβραάμ, sensu talio ad-
hibuisse, quam Athanasium, Chrystomum, Isidorum.
etsi versionem Latinam accommodaui ad meam senten-
tiam. m) —

Euictum itaque satis videtur esse, dictionem ἐπιλαμ-
βάνεσθαι ἀνθρώπων in hoc loco, a Parribus Graecis expli-
catam

1) Comment. ad h. l. p. 895 ed. Lindfelli.

m) Obiter addo, interpretati-
onem Syriacam verbi ἐπιλαμβάνε-
σαι esse אָדָם admouit, adiunxit
sibi. Eam sequitur Hebraica quae-

dam, etsi recentior a Munstero
edita, אָדָם אָדָם. Frid. Alb.
Christianus haec commutauit in
אָדָם אָדָם sumst in se, adiunxit
vniōne props se.

catam fuisse, non (quod debuissent,) tanquam βοηθησαι, *afserere, opitulari*, sed tanquam ἀντιλαμβάνειν, *ἀντιλαμβάνειν*, sensu tali n) qui sit *amicire, suscipere*, et diserte σῶμα ἢ σάρκα, *assumere naturam humanam*. Ipsi enim planissime exposuerunt per σαρκῶσθαι, ἐνδύειν ἀνθρώπινην φύσιν. Ergo haec loquutio crebro vsu loquendi Graecorum non destituitur, quandoquidem doctores tantum non omnes Graeci interpretati sunt in hunc modum. — Qua igitur confidentia potuisse enuntiari, talem explicationem, minime Patrum Graecorum, sed tantum non puerilem hominum nostrorum, esse, ex Versione Vulgata sumtam, et inepte translata ad incarnationem! — Βλέποντες ἑλέφετε, καὶ ἔμὴ ἴδητε.

Ea vero etsi ita sese habeant, haut erat tamen sic inhaerendum interpretationi etymologicae, vtut illi antiquae, et Patrum ecclesiae multorum, immo meliorum, vt non auctoritas potior haberetur cohaerentiae sermonis sententiaeque. Paullus enim non certe repetebat *versu sexto decimo*, quod iam dixerat iisdem verbis *versu decimo quarto*; nec illius demonstratio redire ita in orbem erat existimanda, ac si colligeret in hunc modum: *Filius Dei assumpsit naturam humanam: non enim Angelorum, sed hominum naturam suscepit. Ergo oportuit eum hominibus similem fieri per omnia*. Huiusmodi alienissima sunt a genere demonstrandi vbique acuto, vbique solido, quo Apostolus vti solet. Is *versu XIV et XV* addiderat causam, propter quam Filius Dei sit consanguineus noster factus, nempe hanc:

vt

n) Vid. 2 Paral. 7, 22: ἀντελά-
βοντο Θεῶν ἀλλοτριῶν. Add. b. Biel
in *Thef. Nou.* ad LXX. v. ἀντιλαμ-
βάνομαι. Iterum Chrysof. *l. c.* p.
456. Τὸ ἑμογενεὶς ἡμῶν σῶμα ἀντιλα-

βάν κατηξίωσεν αὐτὸ ἐπὶ τὸ ἀντιλαμ-
βάνομενον. Conf. Rauanelli *Bibl. S.*
v. *Assumere II*, 12, p. 154. Suicer.
in *ἀνάληψις*.

vt manu apprehendat genus suum, id est, vt redimat vindictaeque in libertatem hos, qui metu mortis fuerunt seruituti obnoxii. Haec illustrabat nunc *versu XVI.* Addebat enim, tum teste Scriptura Sacra, tum ex recepta Iudaeis sententia: Οὐ γὰρ δήπερ Ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραάμ ἐπιλαμβάνεται. — Illa verba, hoc quidem posito et contexto, non videntur alio verti modo, quam eo, posse: *Non enim sane Angelis auxilium fert, sed hominibus et Abrahamidis, natus ipse e posteris Abrahami.* Forma loquendi ἐπιλαμβάνεσθαι τινος, indicat tum apud externos Graecos, tum Siracidem, et LXX, *apprehendere quasi manu, auxilium ferre, et e miseria liberare.* Loca ubique permulta sunt, o) et erit nullus qui negauerit. In hac ipsa Epistola ad Hebraeos legitur ἐπιλαβομένης με τῆς χειρὸς αὐτῶν. Id est, *quum eos manu apprehenderem, et potenti auxilio Aegypto educerem.*

Videtur saltem esse vnum, in quo haereas. Nam si Apostolus Christum dixerit non *Angelorum*, sed hominum lapsorum *redemptorem* esse ac *vindicem*, Angeli certe (omnium consensu,) intelligendi non alii erunt, quam *mali atque lapsi.* Hi autem, praeterea quod rarissime in Scripturis nominantur *Angeli* tantum, vt nec mentio fiat prauitatis eorum; certe quoad hunc locum, videntur Capita duo prima requirere, vt de vno saltem et eodem genere Angelorum cogitemus. Viroque Capite non nisi *bonorum Angelorum* ratio habebatur. Seruator hominum supra *bonos* efferebatur *Angelos.* Et *Angelis* quoque *bonis* minor factus est, vt fratres suos a Diabolo liberaret. Annon igitur scriptum fuisset potius: Οὐ γὰρ δήπερ Διαβόλου ἐπιλαμβάνεται; *Non enim Diabolo auxilium tulit.* Cur nomine

** 2

Ἀγγέ-

o) Ea dedit Henr. Stephan. *sten. Not. ad Hebr. 2. 16.* Add. *Thef. Gr. L. T. II, p. 567.* Wet- *Hebr. 8, 9.*

Καὶ τί λέγω τὰς τῆς ζω-
πλασίας ἀρχάς τ); ὅτι γε εἰ
ἐν αὐτῇ ἡ μακαρία παρθένος
ὑπὲρ τὸν ὄρον τῆς φύσεως γό-
νιμον ἔλαβε δύναμιν εἰς τὸ τεκ-
νώσαι, μὴ διὰ τῆς ἐνδημίας τ)
τῆ Λόγου εἰς τῆτο παρομνηθε-
σα. Πῶς ἂν αὐτῇ ἢ ἐν Κεῖσῳ
ἀνθρώποτις, ἐν ἰδιαίτη ὑπο-
στάσει καὶ ἑαυτὴν ἔποτε γενο-
μένη, ἀλλ' ἐν τῷ προσλαβομέ-
νῳ αὐτῇ Θεῷ Λόγῳ τὸ εἶναι τε
καὶ ὑποστῆναι λαχθῆσα, ὑπέτα-
σις ἂν λαχθῆσῃ ποτὲ, ἢ πρόσω-
πον ἰδιοσύστατον τ) καὶ ἑαυτῷ;

r) Editores Biblioth. Patrum
Lugduni: *Equid loquor de prin-
cipio operationis divinae?* In
margine adscripserunt *θεοπλασί-
ας* quasi legissent: Καὶ τί λέγω
τὰς τῆς θεοπλασίας ἀρχάς; (vox
θεοπλασία habetur apud Dionys.
Areopagit. et eius Scholiastas,
pro incarnatione Domini, conf.
Suicerus voc. *θεοπλασία*.) Lo-
cus autem Theodori non ad-
mittit hanc lectionem. Sed re-
petuntur ante adducta, τὰς πῶ-
τας τῆς ζωπλασίας ἀρχάς. Ex se-
quentibus etiam, quum Maria
dicatur ne quidem γόνιμον δύνα-
μιν εἰς τὸ τεκνώσαι habere sine
praesentia Filii Dei potuisse;
patet, lectionem veram esse

Et quid dico *initium vi-
tae efformatae*? siquidem ne
virtutem quidem genitalem
praeter leges naturae pari-
endi, virgo beata accepit,
nisi a Filio Dei inhabi-
tante excitata ad eam fuisset.
Quo igitur modo natura
humana Christi, quae per
se habuit nunquam hyposta-
sin singularem, sed *ut esset
et subsisteret* accepit demum,
quum natura divina eam as-
sumeret; quo inquam mo-
do dici hypostasis aut per-
sona

θεοπλασίας ἀρχάς.

s) Id est, διὰ τῆς ἰσότητος σαρκω-
σας. Simeon Metaphr. vit. Dionys.
Areopag. p. 323. *σωμωτική ἐν-
δημία*. Suicer. v. *ἐνδημία*.

t) Obuia non tam saepe vox
indicat *idiam ἔχον ὑπόστασιν*. Apud
Hesych. est *ἰδιοσύστατος*, καὶ ὑπέ-
στασιν ἰδίαν. Adhibetur a Graecis
de subsistentia Personarum tri-
um, non de natura humana
Christi, Quae etsi res singula-
ris et *individa* est, ἀνωστή-
τος tamen est, nec, vt Logici
loquuntur, *ultimo subsistit*.
Confer dicta ad Not. m. p. 37.
Ioh. Damascenus de Orth. fide
3, 9. vocat eam quidem *ἑν-
ωπίστητον* sed id eo sensu intelli-
gen

καὶ ἀναμέρος υ) γνωριζόμενον ἔχει; Ἡλιθιον ὄντως καὶ μάταιον τὸ ταῦτα συνομολογεῖν, καὶ δύο ὑποστάσεις ἢ πρόσωπα ζητεῖν ἐπὶ τῷ τοιαύτῳ ἀποτελέσματος· εἰ μὴτι ἄρα τίς τοῖς χεῖλεσι μὲν τιμᾷ καὶ ἀσπράζεται ταῦτα, ἢ δὲ καρδίᾳ αὐτῆ πόρρω ἀπέχει ἀπ' αὐτῶν. x)

Ὡς τε εἴ τις γνησίως καὶ ἐκκλησιαστικῶς ὁμολογεῖν ἐθέλει τοὺς ἐν Χριστῷ δύο φύσεις, καὶ τὸ, μία φύσις τῆ Θεῆ Λόγου σσαρκωμένη, ὑπτίαις χερσὶ γ) καὶ ὀλοκλήρῳ καρδίᾳ καταδεξάσθω, ὡς τὰ προσηγμένα δηλοῖ.

Εἰ δὲ συγχεῖν ἡμᾶς διὰ τῆτο νομίζει τὴν θεῖαν Οἰκονομίαν, z)

gendum, quia intra Filii Dei ὑπόστασιν subsistit. Exponit enim: αἰμοφότερον τῶν φύσεων ὑπόστασις χρηματήσασα.

ii) Coniunctum, pro ἐν μέρει.

x) Matth. 15, 8. Prouerbiū est etiam exterorum. Vid. Schott. Adag. Graec. p. 44.

y) Suidas in ὑπτίαις. ὑπτίαις χερσὶ εἰ, ἀπὸ τῆ, ὑπλωμένους, παρὰ ταῖς χερσὶν.

z) Οἰκονομία· et cum epitheto θεῖα, ἐσθλα, ἁγιωμένης, σωτήριος.

sona propriae substantiae posset, et per partes cognosceretur? Ineptum sane et falsum est talia profiteri, et hypostasēs aut personas duas quaerere in eiusmodi opere et effectu. nisi forte haec labiis quisquam fateatur affirmerque, sed illius mens ab his procul absit.

Quare qui vt fas est cum ecclesia profiteri vult naturas duas in Christo, unam etiam Filii Dei naturam incarnatam manibus ambabus et sincera mente amplectatur. vt supra dictum est.

Quodsi quis putet, nos hac phrasi confundere quaedam in

si sermo est de Christo, plerumque ipsam eius ἐκκοινωνίαν, assumptionem naturae humanae, nonnunquam ἕνωσιν, unionem duarum naturarum indicat, subinde ἀποτέλεσμα, opus redemptorium. Loca significationum huiusmodi vbique praestant. Verisimile est sumtam ex Hebr. 3, 5, 6: Χριστός δὲ, πιστός ἐν ἔμφ τῷ οἴκῳ, ὡς υἱός ἐπὶ τῶν οἴων αὐτῆ· ἢ οἵτις ἐσμεν ἡμεῖς. Nam, quia Christus assumpsit naturam

ὡς τῆ Σαρκωμένη καὶ ἄλ-
 λως νοῦσθαι δυναμένη παρὰ
 τὸν τῆς εὐσεβείας λόγον, α)
 λαβὼν τὴν ἐπαγωγὴν, τὴν
 Σαρκὶ ἐμψυχωμένη, ψυχῇ
 νοεῖα καὶ λογικῇ β), παυ-
 σάσθω λοιπὸν τῆ προφασίζε-
 σθαι προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις.
 Οἶον δέ τι λέγω. Τὸ, σαρκω-
 κωμένη, (Φήσεταιί τις,) δύ-
 ναται καὶ τῇ μιᾷ φύσει προ-
 νοῦσθαι, καὶ ἐτέραν φύσιν ταύ-
 τη μὴ ἐπεισάγειν, τροπὴν δέ
 τινα ἥτοι μεταβολὴν γ) ταύτης
 σημαίνειν ὡς περὶ λέγομεν τὸν
 κρυστάλλον φύσιν ὕδατος ἕ-

turam humanam, ut in ea et per
 eam *in domo Dei*, quae est *Eccle-*
sia, restituat et procuret quae
 ad redemptionem et salutem eius
 pertineant, ideo Theologi as-
 sumitam naturam humanam *Ο-*
νομομένη dixerunt. Vid. H. Casaub.
 ad Gregor. Nyss. Epist. ad Eustath.
 p. 90. Suicer. in *οἰκονομία*. Potest
 tamen etiam esse, ut veteres de-
 sumferint nomen ex Coloss. 2,
 9: ἐν αὐτῷ κατοικῆ πᾶν τὸ πλήρωμα
 τῆς θεότητος σωματικῶς. In hoc lo-
 co Theodori, *οἰκονομία*, est do-
 ctrina de unione duarum natu-
 rarum.

a) In Edd. non patet sensus
 ob interpunctionem parum accu-

in Oeconomia de Christo,
 quia *incarnatum esse* aliter
 etiam possit intelligi, quam
 patereur doctrina purior,
 is adiciat *carne*, in qua *a-*
nima intelligens et rationalis
est, et desinat deinceps er-
 rorem suum exceptione v-
 la alia obtegere. Cuiusmo-
 di fuerit, si ita diceret: *In-*
carnatum esse, conuenire id
 posse naturae vni, nec opus
 esse naturam alteram super-
 addere, nam intelligi saltem
 conuersionem siue immuta-
 tionem illius. Ut, si *glaciem*

ratam, et ob comma omissum
 post λόγον.

b) Additio haec facta est, ut
 caueatur error Apollinarii. Vide
 Nostrum p. 35. vbi Ecclesiae Ca-
 nonem adduxerat.

c) Sicut Theodorus in hoc lo-
 co ait, naturam *diuinam* Christi
 nec κατὰ τροπὴν, nec κατὰ μετα-
 βολὴν esse *incarnatam*; pari mo-
 do e contrario ostendit Ioh. Da-
 masceus, naturam *humanam* ne-
 que κατὰ μεταβολὴν φύσεως, neque
 κατὰ τροπὴν, εὐλλοίωσιν, σύγχυσιν, es-
 se *deificatam*. Damasc. de Orth.
 fid. 3, 17. Cyrill. de perf. Chri-
 sti, c. 19. p. 85. Et ut Noster ex-
 emplo κρυστάλλου prius, ita Da-
 masce-

και κεκρυσαλλωμένην. d) Ἰδὲ γὰρ τὴν φύσιν τῆ ὕδατος μίαν εἰδότες, καὶ τὸ κεκρυσαλλωμένην ταύτη ἐπάγοντες, ἕτεραν φύσιν διὰ τῆς τοιαύτης σημασίας ἢ προσηγηόμενον, μόνον δὲ πῆξίν τινα περὶ αὐτὴν γενομένην νενοήκαμεν, διὰ τῆς κεκρυσαλλωμένην φωνῆς.

Πρὸς τὸτο δὲ φημέν, ὅτι ἐπὶ τῶν τοιούτων ἀποτελεσμάτων ἐκ ἀναδιπλασιαζονται αἱ τοιαύται φωναί. Ὁ δὲ ἀναδιπλασιασμός ἐνταῦθα σημασίαν φύσεως ἐταίριος ποιεῖται. e) Οἶονεῖ, ἢ δυνάμεθα λέγειν ὕδατος φύσιν κεκρυσαλλωμένην κρυσαλλω. ἐπεὶ περὶ ἄτως σημήνομεν ὅν ἕτερον εἶναι τὴν τῆ ὕδατος φύσιν, καὶ ἕτερον τὴν τῆ κρυσαλλω ὡς περὶ ἡνίκα λέγομεν ξύλον κεκρυσωμένον κρυσῶ. Διὰ γὰρ τῆ ἀναδιπλασιασμοῦ τῆς ἐνοήσαμεν ἄλλο τι εἶναι τὸ ξύλον, καὶ ἄλλο τὸν κρυσόν.

mascenus (more veterum) exemplo πυρώσεως posterius confutatur.

d) Hesych. κρυσαλλω. τὸ κεκρυσῶς ὕδατος ὑπὸ κρυσε. Basilius M. de hum. Christi gener. (p. 16 meae Edit.) αἱ ἐν ὕδατι πάχος κατακρυσῶ

vocamus *aquam congelatam*. Agnoscimus unam saltem naturam aquae, per adiectum enim *conglaciata* negamus alteram naturam ei additam esse, vnicę coqcrerionem in aqua vocabulo *conglaciata* intelligimus.

Ad hoc respondemus, in huius generis effectis vocabula eiusdem originis non solere geminari. Hic vero fit aliqua geminatio, quae declarer naturam alteram. Verbi causa, non possumus dicere *naturam aquae* esse *GLACIE congelatam*, quia significarem, aliud esse naturam aquae, et aliud naturam glaciei. quemadmodum si dicimus, *lignum est auro inauratum*. Per hanc enim geminationem intelligimus, aliud quid esse lignum, et aliud esse aurum. Simili igitur

τῶν ὑγρῶν —

e) Id est, *declarat, significat*. Ποῦκος in Medio facit cum Substantiuo cognato periphrasin Verbi sui cognati. Vt, *δέησας ποιῆντας precantur; ἡνίκα ποιῆσαι recor-dor*.

Οὕτως ἔν ἐνταῦθα ὅταν εἰπω-
 μεν μίαν Φύσιν τῆ Θεῶς Λόγου
 σεσαρκωμένην, τῇ ἐπαγωγῇ
 Σαρκί, f) ἄλλο τι εἶναι τὴν Θεο-
 τητα, καὶ ἄλλο τι τὴν σαρκὸς
 φύσιν ἐναργῶς ὑπεσημασμένα
 καὶ ὅτι μὴ αὐτὴ ἡ Θεότης εἰς
 σάρκα μεταπεποιήται, ἀλλὰ
 μένωσα ὅπερ ἦν, κατὰ τῆ κα-
 ταπεράσματος τατέσι κατὰ τῆς
 προσληφθείσης ὑπ' αὐτῆς σαρκ-
 ος, g) ἦν πεφανέρωται. Ἐν-
 τελῶς ἄρα καὶ ἡ τοιαύτη ἔννοια
 διὰ τῆ ἀναδιπλασιασμοῦ ἀποδέ-
 δοται τέτα. h)

Εἰ δέ τις πάλιν ἀνεχρητικῶς
 καὶ συμφύρτης προσέταται μὲν

tur modo etiam hic, si dici-
 mus *unam Filii Dei naturam
 incarnatam*, et adiciamus *car-
 ne*, perspicue indicamus, a-
 liud quid *diuinam naturam*
 esse, et aliud quid *humanam*,
 nec diuinam naturam esse
 conuersam in humanam, sed
 manere id quod antea fue-
 rat, et saltem per *uelum* (h.
 e. per *corpus* assumtum) a-
 spectabilem nobis factam ef-
 se. Huiusmodi omnino sen-
 sus per hanc geminationem
 exprimitur.

Iam si quis e contrario
 admittat quidem eam defi-
 nitio-

F 3

f) Addidi equidem textui ver-
 ba τῇ ἐπαγωγῇ Σαρκί, vtut non le-
 guntur in Edit. prima Bezae.
 Contextus et antecedentia requi-
 runt sic, et adiciuntur diferte
 in Edit. Latina, Biblioth. Patr.
 Lugd. T. 8, p. 337 B.

g) Respicitur ad Hebr. 10, 20.

h) Argumentatio κατ' οἰονομίαν
 cuiusmodi solebant veteres do-
 ctiores. Nimis tamen subtilis aut
 potius nulla est: orta ex cog-
 nitione non solida grammaticae.
 Nam per Anadiplasiatum no-
 minis Σαρκί, (σεσαρκωμένη Σαρκί
 id est, si natura Λόγου dicitur *in-
 carnata Carne*.) omnino non co-
 gnoscitur, quod natura una ab

altera vere separata est, neque
 occasio omnis excipiendi eripi-
 tur. Illustratio quoque altera,
 κεχρυσωμένη Χρυσῷ, parum idonea
 est; quasi demum adhibita ge-
 minatione nominis χρυσῷ decla-
 rari posset, *lignum* ab *aurō* distin-
 gui. Cur non poterat omitti
 χρυσῷ? eodem manente sensu. *A
 qua* etiam quare dici non posset
 κερυσεαλλωμένη κερυσεῖ, *glacie con-
 glaciata?* congeminatione certe no-
 minis *glacies* naturam nouam ab
aqua diuersam non indicat. Idi-
 otissimus et consuetudo loquendi
 est congeminatione talis, ex qua
 nec decet philosophari, nec iu-
 uat.

τὸν τοῦτον ὄρον, ὡς συντρέχοντα δὲ τῷ αὐτῷ δυσσεβήματι, μάλιστα μὲν καὶ αἱ προλεχθεῖσαι ἐπαγγελίαι ὡς παρρωτάτω τὴν αὐτῆ κακόνοιαν ἀποσειόνται· πολλῶ δὲ μᾶλλον ὁ ἕτερος ὄρος, ὁ τὸν Χριστὸν ἐν δύο φύσεσι γνωριζόμενον ἀπαγγέλλων, καὶ λαθροκακουργῶντα i) αὐτὸν ἀπέλεγχον. Οὗτος γὰρ ὁ ὄρος διαρρήδην βωῶ, τὸ ἐδραῖον καὶ ἀνεκφοίτητον k) τὴν πατέρα φύσιν ἰδιότητα καὶ τῇ ἐνώσει μεμνηκέναι, ὡς ἐξιδίως διαγνωστικὴ δύνασθαι, τί ἴδιον ἐκάστω τῶν συνελθόντων, καὶ τί τῶν οὐκ ἐκαστον ἀλλήλοις παρέχον τὰ παρὰ τῆ συνεφεσώτος καὶ συγκειμένα ἀντινομίζεται. Τῆτο δὲ διηρωμένης ὄντως καὶ καθαρωτάτης ἐνώσεως l), τὸ τὰ κοινὰ τῆ συν-

nitionem, confuse tamen et ad suam opinionem peruerse, eum sic perperam sentientem additiones praedictae profus redarguunt, maxime vero altera definitio, declarans Christum duabus naturis dignosci, conamina huius clandestina reiicit. Siquidem ea definitio discrete enunciat, propria naturae utriusque, immota, egressi nunquam extra limites suos, sed in vnione sua perseuerare, adeoque facile discerni posse, quid sit proprium naturarum singularum quae conuenerunt, et quid attribuant sibi mutuo, et vicissim quid ab altera natura accipiat altera quacum subsistit et componitur. Est autem

i) Hoc verbum a Raithuensi compositum nusquam occurrit ceterum.

k) Vox Dionysii Areopag. est ἀνεκφοίτητος de Nom. Diu. 2, 4. p. 493. Καλῆσι γὰρ οἱ τῆς καθ' ἑμᾶς θεολογικῆς παραδόσεως ἱερομύσαι, καὶ μὴ ἐνώσει καὶ θάσι, καὶ τῆς ὑπερβήθησι καὶ ὑπερνωσε μεμνησῆτος, κρυφίας καὶ ἀνεκφοιτήτης ὑπερβήσεως.

l) Suidas v. ἔνωσις, varias recensuit species vnionis, quas vide,

Indicatur apud Raithuensi. ἔνωσις φυσική· κατὰ σύνθεσιν· καθ' ὑπόθεσιν· vnde Christus dicitur συντεθείς ἐκ δύο φύσεων. Cyrill. de S. Trin. c. 18: "Ἐνωσις καθ' ὑπόθεσιν καλεῖται, ὅτε μία ὑπόθεσις ἐκ τῶν τριῶν τῆς θεότητος ὑποθέσεως, ἢ τις ἐσιν ἢ τὰ τίς, καὶ δύο φύσεις ἀλλήλοισι ἦνωσεν συγκύτως ἐν αὐτῇ τε καὶ καθ' αὐτήν, Pluribus de hoc egit Wegelin, in Scholiis ad h. l. p. 245.

αυφοτέρε, και τὰ ἴδια ἐκάστου τῶν συνημμένων ἐμφαίνειν. Εἰ γὰρ μὴ ἰδιότης πρώτου γνωσθεῖ, ἂδ' ἂν ἡ κοινότης ἐπιγνωσθήσεται. Πῶς γὰρ ἡ ἐν τινι κοινότης γενήσεται, μὴ ἔχοντος ἐκάστου τῶν κοινούντων ἴδιον τι;

Ἡ Σκόπε δὲ ἔτος· Ἰδιον τῆς προσλαβομένης Θεῆ Λόγου φύσεως, τὸ εἶναι Ἰδὸν Θεῆ· και ἴδιον τῆς προσληφθείσης Ἀνθρώπου φύσεως, τὸ εἶναι Ἰδὸν ἐνθρώπου. Κινημένων ἔν τῶν τοῦτων φύσεων, και περιχωρησῶν εἰς ἀλλήλας τῷ λόγῳ τῆς συμφύσεως και τῆς ἐνώσεως, κινῶνται m) και περιχωρη-

m) Verbo κινῶνται vtuntur Theologi Graeci in hoc argumento non tam de eo quod *miscetur*, veluti adhibetur de vino κειρομένη et εἰρητύ, seu quouis alio κάρματι quam potius de *artha coniunctione naturarum*, et,

rem dignoscendae vnionis huius compositae et infusae ratio haec: declarare, quae *communicata* sunt naturae vtrique, et quae sunt *propria* singularum quae cohaerent. Si enim id quod est *proprium* ante non intelligitur, cognosci etiam id quod *communicatum* est non potest. Quo enim pacto eueniet in re quadam *communicatio*, nisi eorum quae communicata sunt, habeat vnumquodque aliquid *proprium*?

Perpende igitur in hunc modum. *Proprium* Naturae humanae assumptis, est, *Filium Dei* esse; et *proprium* naturae humanae assumptae, est, *Filium hominis* esse. Iam si naturae coniunctae mutuo se permeant irritime, coniunguntur et dantur etiam sibi inuicem

πο-

vt Noster ait, de περιχωρήσει τῶν φύσεων εἰς ἀλλήλας τῷ λόγῳ τῆς συμφύσεως και τῆς ἐνώσεως, id est, de *permeatione naturarum mutua, intuitu concretionis (coalitionis) et vnionis.*

σιν εἰς ἀλλήλας ὡσαύτως καὶ κλήσεις, καὶ γίνεται ἀμφοτέρω εἰς υἱὸς Θεῶ τε ὁμῶ καὶ Ἀνθρώπων, τατέσι τῷ Πατρὸς καὶ τῆς Παρθένου μητρός. Οἶον, Σὺ εἶ ὁ Χριστός, υἱὸς τῷ Θεῷ τῷ ζῶντος· n) Καὶ Ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενώμενον ἐκ γυναικὸς ο). Ἄρα ἐν ἀμεμφῆς ὁ ἐκκλησιαστικὸς λόγος, διὰ μὲν τῷ εἶναι ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, Θεὸν τε ὁμῶ καὶ Ἀνθρώπων, δύο φύσεις τὸν αὐτὸν ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν ἀπαγγέλλαν· τὸ γὰρ Θεός, φύσεως ὄνομα, καὶ τὸ Ἀνθρώπος, ὡσαύτως φύσεως ὄνομα. Ἐπειδὴ ἔν ὁ αὐτὸς Θεός p) εἶσι καὶ Ἀνθρώπος, διὰ τῷτο δύο φύσεις εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ὁμολογεῖται Κύριος. Πάλιν δὲ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἕνα τῶν τῷ τε Θεῷ καὶ Πατρὸς, καὶ τῆς Παρθένου μητρός· τὸ δὲ τῷτε [Θεῷ,] ὄνομα ὑπόστασις ὑπάρχει σημαντικὸν, καὶ ἡ φύσεως· διὰ τῷτο καὶ μία ὑπόστασις, τὸ, τε θεῶν ὁμῶ καὶ ἀνθρώπων, ὁ Χριστός,

nomina siue praedicata, quia utraque natura efficit vnum Filium Dei et Hominis simul, hoc est Patris et Virginis matris. Verbi causa: *Tu es Christus, Filius Dei veri.* Item: *Misit Deus Filium suum ex muliere natum.* Reprehendi igitur nequaquam potest doctrina ecclesiae, quae, dum dicitur vnus est Dominus Iesus Christus, Deus simul et Homo, indicat ex duabus naturis esse hunc vnum Dominum Iesum Christum. est enim *Deus* naturae nomen, et *homo* similiter nomen naturae est. Quia igitur vnus et idem est is qui Deus et Homo est, ideo confitemur duas naturas esse vnum et eundem Dominum. Praeterea, quia est vnus et idem Filius Dei Patris et Virginis matris, nomen autem *Filii Dei* non tam naturam, quam *Personam* indicat, propterea apud recte fen-

n) Matth. 16, 16. Ioh. 6, 69.

o) Galat. 4, 4.

p) Accuratius scripsisset Raithu Θεὸς λόγος, pro Θεός. Christus enim et si summus est Deus, alia

tamen Persona deitatis nulla quam λόγος, assumpsit naturam humanam. In sequentibus discrete ponit τῷτε Θεῷ.

πρὸς τῶν ἐνσεβέντων q) δοξολογείται.

Μίαν ἐν ὑπόστασιν καὶ δύο φύσεις πρεσβύων ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας, μέσση τινὰ ὁδὸν πεπόρευται, ἕτε διὰ τὴν ἔνωσιν Μανιχαῖος r), καὶ τὰς φύσεις φύσιν ἀναπλάττων. ἕτε διὰ τὴν διαίρεσιν τὴν κατ' ἐπίνοιαν τῶν ἠνομιέων φύσεων Παυλιανῶν, καὶ τὴν ὑπόστασιν ὑποστάσεις ποιών. Ὅτι μὴ ἀνά μέρος ἐν τῶν ὁποτέρων ποιεῖται, ἢ τὴν διαίρε-

q) Οἱ ἐνσεβέντες: *recta sentientes, orthodoxi*, et puritatis doctrinarum cultores. (veluti *εὐσέβεια, religio*, et doctrina pura. 1 Petr. 3, 16: τὸ τῆς εὐσεβείας ἀνομήριον, religionis arcumum.) Alio loco orthodoxi vocantur et *τῶν ἁγίων τῆς ἀληθείας* seu *τῆς δικαιοσύνης* vt legitur statim in titulo libelli huius. Vide Praef. p. 8.

r) Manes, vt supra dictum, negabat duas in Christo naturas esse, et propter ἑσῶν φύσιν efformabat saltem μίαν φύσιν, nimirum diuinam. Contra ea Paullus Samosat. propter διαίρεσιν φύσεων, et quoniam mente distinguuntur naturae duae, fingebat ὑποστάσεις διαφύσας, *personas duas*. Suidas, in *διαίρεση*, non obseruauit vsum vo-

sentientes statuitur Christus esse *persona vna*, ex diuina et humana natura *composita*.

Ecclesia itaque si personam vnā et duas naturas statuit, via quadam media incedit, nec *Manichaeum sequuta*, per *Vnionem naturam vnā* ex naturis duabus fingit; nec errans cum *Paullo*, per *Distinctionem* quae mente fit in naturis duis, efformat *personas duas* ex *persona vna*. Statuit non al-

G

reru-

cabuli huius in doctrina de incarnatione Christi, vnice adduxit loca Patrum de *διαίρεση* inter *Personas Trinitatis*. *Διαίρεσις* autem φύσεων in doctrina de Christo, non est proprie *diuisio*, vel *separatio*, sed est *distinctio* et *διήκρισις* quaedam. Sic etiam interpretanda est vox *διαίρεσις*: *distinctio*. *Distinctuendae sunt naturae duae*, et cuique naturae suum *ιδίον* tribuendum. In Christo est *ἑνωσις ἐν διαίρεση*, καὶ *διαίρεσις ἐν ἑνώσει*, *vnio in distinctione*, et *distinctio ἐν vnione*, vt Raithuensis paullo post. Is in mente habuit Gregorium Naz. Orat. 23 p. 422, vbi S. Trinitatem ait esse *μονάδα ἐν τριῶν, καὶ τριῶν ἐν μονάδῃ*.

Εἴ τις ἐν κατὰ τὸν νῦν τῆς ἐκκλησίας ἐκλαμβάνεται τὸ, μὴ αὐτὸ Θεὸς Λόγος φύσιν σεσαρκωμένην, ἀσπασίως καταδεξάσθαι καὶ τὸ δύο φύσεις ἕνωθῆς ἠνωμένως τ) λέγειν ἐν τῷ Κριστῷ. Εἰ γὰρ ἐπὶ παρασίσει καὶ σημασίᾳ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, μετὰ τὸ εἰπεῖν Μίαν φύσιν τῷ Θεῷ Λόγῳ, ἐπάγεται τὸ Σεσαρκωμένην τίνι λόγῳ λοιπὸν ἀναδέεται τὸ δύο φύσεις ὁμολογεῖν, μίαν μὲν τὴν τῷ Θεῷ Λόγῳ, ἑτέραν δὲ τὴν ἀνθρωπίνην, ἣν αὐτὸς διὰ τῆς Σεσαρκωμένην λέξεως ἀπαγγέλλειν διασχυρίζεται; Ἄ γὰρ ὁμολογεῖ, καὶ ἀριθμεῖται, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον υ). Εἰ δὲ αἰτιᾶται τὸν δύο ἀριθμὸν ὡς διχατικόν τινα καὶ διαιρετικόν, γνωσκέτω μὴ εὐλογον εἶναι τὴν τοιαύτην παραίτησιν α). Εἰ μὲν

Quare si quis admittit cum ecclesia phrasin, *unam Filii Dei naturam incarnatam*, similiter confiteatur in Christo duas naturas qua essentiam unitas esse. Nam, si post verba *unam Filii Dei naturam*, adicit vocem *incarnatam*, per quam indicat *humanam naturam*; qua ratione postea diffiteri poterit naturas *duas*, *vnam Filii Dei*, et alteram *humanam*, quam per vocem *incarnatam* declarat? Quae autem confiteatur, etiam numeret, iuxta *Basilium magnum*. Quod si obiecerit, numerum *duorum* esse indicium separationis atque diuisionis, sciat, eam exceptionem non obtinere. Canon enim (vt iam supra dictum,) si enuntiaffer *simplici-*

G 2

τ) Loquutionem hanc explicat Noster sub initium Ἐξηγήσεως τῆ Ὁρθ., p. 36: Διὰ τῆ λέγον, ἕνωθῆς ἠνωμένως, Ὁσος σημαίνει, τὴν τῶν δύο φύσεων ἕνωσιν, ἐποκαταίει καὶ πράγματι ἐνωθῆσθαι καὶ συντεθεῖσθαι. Quod adduntur verba, qua essentiam unitas, intelligitur, duas naturas subiecto et reuera integras subsistere, et compositas esse.

υ) Basilium M. in locis multis: Εἰ τὸ διὰ φερον γνωστικῶν, καὶ ἀριθμῶν. Add. Cyrillus apud Ioh. Damasc. de Orth. fid. 3, 5. 11. 12. vbi eadem verba Theodori leguntur. Saep̄e ita: Διὸ καὶ ἀριθμῶν, καὶ ὁ ἀριθμὸς ἐν ἀσώγῃ διαίρεσιν.

x) Verti potest: *illud dubium*. Glossae Graec. Lat. *παραιτήσις, excusatio, recusatio, excusatio*.

γὰρ (ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴρηται,) εἰπὼν ὁ ὄρος δύο φύσεις ἀπλῶς ἐν τῷ Χριστῷ γινώσκειν, καὶ μηδὲν ἕτερον προσπιφείρων ἀπιστώπα, χάραν ἴσως εἶδα ταῖς τοιαύταις ὑποψίαις, ὡς μήπε τὴν ἐαυτῆ ἔννοιαν τραυῶς παρασήτας, ὅπως οἶδε τὰς τοιαύτας δύο φύσεις ἔχειν πρὸς ἐαυτὰς· εἰ δὲ ἐπάγει τὸ ἡνωμένας, καὶ πρὸς τάτοις τὴν μίαν κηρύττει ὑπόστασιν, εἰδὲ ἐθέλοντι τιμὴ συνοφαντίας τόπον παρέχεται.

Δέδεικται ἂν ἐν παντός, ὅτι ταυτὸν ἀμφοτέροις τοῖς ὀρισμοῖς τῆτοις τὸ θέλημα, καὶ ὁ ἕτερος τῆ ἑτέρου ἐρμηνευτικὸς μᾶλλον, καὶ ἐκ ἐναντίας ὑπάρχει. Καὶ ταῦτα μὲν, ὡς ἐν Προειταγωγῆς γ) εἶδει, λελέχθω ταυτῶν.

ΔΟΞΑ ΣΕΤΗΡΟΤ ΚΑΙ ΙΟΥ-
ΛΙΑΝΟΤ Ζ)

Ὁ δ' ἔν ὁ λόγος ἐρημίσθω

γιο. Philoxen. *deprecatio*. Lexicon Aldi: *excusatio, expulsio*. — In Conciliorum Canonibus, *καρτερικῆς* sensu est singulari, si quis abdicato Episcopatu, nihilominus nomen et honorem retinere cupit. Spicer, h. v.

pliciter duas naturas in Christo esse, et verbum aliud nullum addidisset, dare id fortasse occasionem poterat suspicandi, non satis clare expositum esse quomodo se mutuo habeant naturae duae: ita vero quia addidit *unitas*, proindeque edixit *personam unam*; ne quidem vel eonanti reliquit calumniaendi ansam.

Est igitur plane euictum, enuntiationem ecclesiae vtramque, habere unam et eandem notionem, et alteram esse interpretem alterius, nec sibi inuicem repugnare. Et ea quidem *Isagoges* instar in praesentia dicta sunt.

OPINIO SEVERI ET IV-
LIANI

Iam pergamus vterius exponere

γ) Vide quae ad Inscriptionem libelli huius dicta sunt p. II. lit. a. z) Inscriptio haec, et diuisa ea quidem, habetur in Edd. prioribus, magis infra. Altera de *Ililiano*, p. 56. post ἀμφο γὰρ τῆς συγχωρητικῆς προεμύχων ἐνώσεως. Altera de *Scus-*

διηγῆσασθαι, ὅτι τῆς ἐκκλησίας παρωσαμένης τὰς ἐφ' ἑκά-
 τερα τροπὰς, μέσση τε καὶ ἀλη-
 θεώτην τεμνάσης ὁδὸν, ΣΕ-
 ΤΗΡΟΣ τις α), τῇ τῶν ἐν Ἀντιό-
 χείᾳ προεδρίᾳ ἑαυτὸν εἰσωδή-
 σασ, τὴν ἐπέραν τῶν ἑμομοίρων
 τάτων δόξαν (ταῦτέστι τὴν κατὰ
 Μάνην, Ἀπολλινάριον τε, καὶ
 Εὐτυχέα,) διεκδικεῖν β) ἐπειρά-
 το, κυκῶν, ὅση δύναμις αὐτῷ,
 τὴν τῆς ἐκκλησίας εἰρήνην. Ἐ-
 λαθεῖς δὲ τῆς Ἀντιοχείων, ὡς
 σασιῶδης καὶ ταραξίας, τῇ Ἀλε-

ponere, quod, quum eccle-
 sia dudum constitisset qua
 ratione essent declinanda de-
 uia in partem alterutram,
 mediamque et verissimam
 teneret viam, SEVERVS qui-
 dam, Antiochienae sedis inua-
 sor, sustinuit alterutrius facti-
 onis (Manetis nimirum, Apol-
 linarii, et Eutyobis,) errorem
 defendere, et, quanta poterat
 vi, ecclesiae pacem pertur-
 bare. Pulsus autem ab Antio-
 chenis tanquam seditiosus et

G 3

Severo, p. 57. post polemān τὴν εὐ-
 αίσταν. Melius esse putavi, si po-
 neretur rei et argumento conue-
 nientius.

a) Suidas varia decerpit ex
 Raithuensi, voc. Σετήρος. (Rectius
 legendum Σενήρος' quomodo scri-
 bitur apud eundem in Ἰελιανός, et
 in Actis Conciliorum. Ipsa series
 literarum in loco Suidae requir-
 rit, scribendum esse Σενήρος.) Οὗτος
 ἀρπάσας τὸν θρόνον τῆς Ἀντιοχείας,
 (Raithu: τῇ τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ προ-
 δρία ἑαυτὸν εἰσωδήσας' is est, Meur-
 sio telle in Gloss, πρωτοπροεδρος seu
 πρωτόεδρος) τὴν κατὰ Μάνητα αὐθις,
 Ἀπολλινάριον τε καὶ Εὐτυχέα διεκδικεῖν
 αἰρήνην (Raithu: δόξαν) ἐπειράτο, κυ-
 κῶν, ὅση δύναμις αὐτῷ, τὴν τῆς Ἐκκλη-
 σίας εἰρήνην. Ἐξελαθεῖς δὲ τῆς Ἐκκλη-

σίας, ὡς ταραξίας καὶ ταραξίας,
 (Raithu: Ἐλαθεῖς δὲ τῆς Ἀντιοχείων,
 id est ἐξελαθεῖς δὲ τῆς Ἀντιοχείων πό-
 λεως, ὡς σασιῶδης καὶ ταραξίας,) τῇ
 Ἀλεξανδρέων κριότητι, λαίλαπος δι-
 κην ἢ θυέλης, (Raith. λαίλαπος καὶ
 θυέλης διση,) ἐπέσκηψεν. Ἐδοκ καὶ ἐ-
 πέρας καταγίδος ἀντιπευσάσης αὐτῷ τε
 καὶ τῷ λαῷ, συνέχευε πάντα καὶ ἐθο-
 γήθησε. (Raithu h. l. differt, quem
 vide.) Δυσκένδασε γὰρ αὐτὰς Ἰελιανός
 τις καλέμενος, Ἀλικαρνασσέως, τῆς Λα-
 σίας Ἐπίσκοπος. Nunc Suidas con-
 traxit verba Theodori, remittens
 ad excerpta in Ἰελιανός Ἀλικαρν.,
 vbi sub exitum alia ex Raithu ad-
 ducta sunt. Conf. Caue Hist. Lit.
 Scr. Eccl. T. I. p. 499.

b) Du Fresne Gloss. med. Gras-
 cit. in διεκδικεῖν, p. 307.

ξανδρέων κωφότητι c), λαίλα-
πος και θυέλλης δίκην ἐπέση-
ψεν. "Ευθα και ἐτέρας κωταί-
γιδος ἀντιπνευσάσης αὐτῶ, ἡ-
μερώτερος μὲν και ἦπτεν ζαλώ-
δης αὐτὸς ἐαυτῆ γίνεται· οἱ δὲ
ὑπ' αὐτῆ ἀπατηθέντες, κλυδα-
νιζόμενοι και περιφερόμενοι δι-
σπάρησαν εἰπ' ἀλλήλων, και δι-
ηρέθησαν χειρόως ἢ πρότερον.
Διεσπείδασε γὰρ αὐτὸς Ἰουλι-
ανὸς, ἐπίγραμμα τῶν αὐτῆ ἐχ-
θρῶν, καθὼς γέγραπται. d)

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ δὲ ἔτος, Ἀλι-
καρνασσῆ μὲν τῆς Ἀσίας Ἐπί-
σκοπος ἦν, τῆς δὲ Εὐτυχανῆς
συμμορίας e) προαγωνιστῆς εὐ-

c) Urbis Alexandriae κωφότης,
leuitas et luxuria, apud scripto-
res antiquos diffamata est valde.
Eius incolae, ob caeli clementi-
am, et honorum abundantiam,
lautitias ac κωφῆτα, propemodum
diffluxisse, notarunt multi. Philo
in leg. ad Cai. p. 1015: Οἱ Ἀλεξαν-
δρείας δανοὶ εἰσιν τὰς κολακείας, και γρη-
τάας, και ὑποκριτάς, περισκευασμένοι
μὲν ὁῶς λόγος, ἀνεμῆνοι δὲ σύμμοσι
και ἀχολοῖσι πάντα φύγοντες. Alia
dedit super leuitate eorum, et
item κωφότητος, Barthius, ad Za-
char. Mityl. p. 285.

d) Siracid. 6, 4. 18, 31. 42, 11.

turbulentus, in Alexandri-
nos, populum leuem, turbi-
nis et procellae instar inci-
dit. Vbi quum nouam in
se tempestatem concitasset,
tranquillior quidem et mi-
nus seditiosus euaserat: sed
qui seducti fuerant a se, flu-
ctuantes et iactati dissipaban-
tur, et dispergebantur dete-
rius quam ante. Dissipabat
enim eos *Julianus*, ludibrium
factus inimicorum suorum.
vt ibi legitur.

Is inquam *IULIANVS*,
Halicarnassi in Asia Episco-
pus, *Eutybianae* sectae pro-
pugnator acerrimus, *Seuero*
pri-

e) Vir quondam eximius, Inst.
H. E. (Helmst. 1755. 4.) p. 229 du-
bitauerat, Monophysitae num re-
cte appellarentur *Eutychiani*? non
enim apertum esse, Eutychem sta-
tuisse naturam saltem vnam in
Christo, humana a Diuina ab-
sumta. Raithuensis h. l. disertè
docet, Julianum et Seuerum ad-
dictos fuisse *sectae Eutychianae*.
Fatentur idem Euagrius, 3, 13,
Leontius Byz. apud Canif. T. 1,
p. 537. Timoth. Presbyt. T. 3
Coteler. p. 409; hi Monophysita-
tas vocant *Eutychianos*. — Julia-
ni tamen aetleas, *Manichaeos*, et
igi-

θυμότατος, Σειήης τε ταπεινώ-
ται συνήθης και φίλος, συγκε-
κροτημένοι τε ἀμφω κατά τῆς
ἀληθείας. Ξερον δὲ, ἐμπεσόν-
τος αὐτοῖς τῆ τοιαύτη ζητήμα-
τος f), πότερον φθαρτὸν φύσει
λέγειν ἔξεσι τὸ σῶμα τῆ Κυρίας
ποτέ, ἢ ἐδέποτε; g) ἀλλ' ἐξ
αὐτῆς τῆς ἐνώσεως ἀπαρηθῆ-
ναι τῆς φθαρτῆς φύσεως τὸ ἰδι-
ωμα; ὡς μίαις φύσεως γινόμενων

igitur ab *Eutychis* partibus fuisse,
Vir idem Doctiss. fassus est l. c.
p. 255.

f) Occasionem dissidii Severum
inter et Iulianum de φθαρτῆ ἢ ἀφ-
θαρτῆ, ipsamque mox dissidium,
Ioh. Forbesius instr. Hist. Th. 3,
18; rationes porro Iuliani enar-
rauit Leontius Byz. de Sectis,
Act. 10.

g) Suidas, in Ἰσλιανὸς Ἀλικαρῶν.,
non tam verba quam sensum
Theodori dedit. Ἀντιθέσεως ἡ ἐναντι-
θῆ τῆν Σιωπῆν κακοδοξίαν, ἀφθαρτὸν
εἶναι φάσκων τὸ σῶμα Χριστοῦ τῆ Θεοῦ.
αὐτῆς γε δὴ πᾶ τῆς ἐν νηδύι θεότητος ἐ-
νώσεως, καὶ τῆ σώματος, καὶ πρότε
τῆς ἐκ τῶν κατοικημένων τῆ Χριστοῦ ἀνα-
στάσεως. Λοιπὸν ἐκ τῆ τοιαύτη εἰσαγω-
γῆς, ἐκ ἐνεργείας τοῦ τῆς Ἰσολίας κα-
νισσασταῖ τε καὶ θανατώσαι τὸν Χρι-
στον. Ἄτε ἐν οὐκ ἐπιβίω τε καὶ ἐκ ἐγγω-
μῆν ἢ δόξα πρὸς τῶν πύλαις θεοπεπλητων
παιτέρων ἐξωδιεσθῆσαι ἐτύγχανε. Scri-
ptores H. E. adducunt sententias

primum amicissimus, aduer-
sarii autem vterque veritatis.
Mox orta inter ipsos con-
tentio, corpusne Domini
corruptibile aliquando, aut
nunquam fuisset? aut num
propter vnionem, neganda
sit *corruptibilitas*? duas e-
nim naturas transiisse in v-
nam, neque amplius distincti-
onem essentialem intercede-
re:

de corpore Christi φθαρτῆ ποτέ, ἢ
ἐδέποτε. *Iulianum*, dicunt, volu-
isse, corpus Christi, a quo mo-
mento natura diuina id sibi soci-
asset, *incorruptibile* factum. (Pho-
tius Cod. 162: ὅτι ἀθάνατον καὶ ἀ-
παθὲς καὶ ἀφθαρτὸν ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως
τὸ σῶμα τῆ Κυρίας ἐγένετο.) *Severum*
impugnasse haec, et corpus fuisse
corruptibile ante resurrectionem,
obnoxiumque affectionibus natu-
rae humanae. Anastas. Sinait. Ho-
deg. c. 18. — *Iuliani* aetiae di-
cti sunt Ἀφθαρτοδοκῆται, Phantasi-
astae, Manichaei. *Seueritae* dicti
sunt Phthartolatrael, Corruptico-
lae. horum quidam *Agnostibae* fu-
ere. — Haec his, cum aestu a-
gitata sub Iustiniano Imp. (Aph-
thartodocetis fauente,) obmutu-
it postea. Ipseque error emana-
uerat ex haeresi Marcionitarum
et Manichaeorum. Theodoret.
Haer. Fab. 1, 24. Ioh. Damasc.
de Orth. fid. 3, 28.

τῶν δύο, καὶ τῆς ἐσιώδους δια-
φορᾶς μηκέτι γνωστικῆς· τῆ
δὲ κρείττονός τε καὶ θεῖα μάλ-
λον πως ἐξοικήσαντος, ἅμα τῇ
πρώτῃ συναφείᾳ, καὶ πρὸς τὸ
ἑαυτῆ ἰδίωμα τὸ ἦπτον ἐν ἀκα-
ρεῖ μεθεμερίσαντος τῆς κατ'
αὐτὸ φυσικῆς ιδιότητος. Κοινὸν
δὲ ἀμφοτέροις, Ἰαλιανῶ καὶ Σε-
νήρω, ταῖ τὸ ἀπόρημα· ἀμφο-
τέρω τῆς συγχυτικῆς προσεμίχραν
ἐνώσεως. h)

Ἰαλιανὸς γὰρ καλῶς ποιήσεν
διέγνω, εἰ παντάπασιν ἐξ ἀ-
πόπτου χωρήσει κατὰ τῆς ἀλη-
θείας. Καὶ ἵνα μὴ ἑαυτῷ τε καὶ
ταύτῃ πολέμιος ἢ καὶ ἀνάρμο-
στος, ἀκόλυστον εἶναι νομίσας τῷ
λέγοντι μίαν φύσιν, μὴ πρὸς ἑ-
αυτὴν ἐναντίαν καὶ διαφερομέ-
νην ποτὲ ταύτην ποιεῖν διαφο-
ρᾶς δὲ μὴ ἕσης, ἀσεβέστερον,
φάναι, τὸ χεῖρον μετελθεῖν πρὸς
τὸ κρείττον, τατέσι τὸ φθαρτὸν

h) Ἐνώσεως συγχυτικῆς notio ea
est, quod utraque natura dicitur
coaluisse in vnam naturam pecu-
liarem. Monophysitae, ne secus
quam volebant intelligerentur,
dicebant plerumque, *vnam qui-
dem esse in Christo naturam, sed
geminam tamen, aut compositam.*
Loca dedit Asseman. Bibl. Orient.
T. 2. p. 25. f. 133 f. 297. et in Diss.

re: quippe naturam *diui-*
nam, tanquam praestantio-
rem atque inhabitantem,
statim a prima inde coniu-
ctione, inferiorem alteram, a
sua proprietate, subito ad
ipsius proprietatem immu-
tasse. Affinis utrique, tam
Juliano quam *Seuero*, ea sen-
tentia erat, amboque con-
fusam propugnabant unio-
nem.

Julianus itaque belle se
acturum existimabat, si o-
mnino aperte tenderet con-
tra veritatem. Sed ne et hu-
ic infestus esset, et sibi con-
tra diceret, ratus est con-
fentaneum statuenti *naturam*
vnam, non repugnantem e-
am sibi, neque etiam *distin-*
ctam statuere. Sublata au-
tem *distinctione*, fas non esse,
putare, naturam inferiorem
transf-

de Monophysitis. Patet ceterum
ex Seueri assertis, Fragm. Serm.
101, se credidisse, naturam Chri-
sti, per incarnationem, nec con-
uersam nec immutatam fuisse.
V. Anastas. Sinait. Hodeg. 18. 23.
Hoc exemplo alii putarunt, esse
in litibus Eutychianis, logoma-
chiis quae non careant,

πρὸς τὸ ἄφθαρτον. Ταῦτα συλλογισάμενος, i) καὶ μηδὲν ἕτερον ἐναντιόμενον ἐαυτῷ προείδων, ἄφθαρτον k) αἰετὸς καὶ κατὰ πάντα τῆς τῆς Κυρίου σώματι ἐξερσασινῶς ἀπεφύγατο.

i) Raithu, a Basilio et Gregor. Naz. id edoctus, super rebus divinis non *sophisticæ* aut *λογικῆς*, volebat potius *διολογικῆς* i. e. ex Scripturis, disputari. Nam si notitia Dei indagatur ex sensu vero pietatis, subtilitas quævis suspecta et parum efficax, et *πρωεργία* est. Ergo Tertullianus, Tarsianus, Hermias contra *dialecticum Christianismum* semper declamarunt; prior autem, philosophos *haereticorum patriarchas* dixit. Ne Seneca quidem *sylogismos* afferri voluit ad doctrinae et morum emendationem, *Ego non redigo ista ad legem dialecticam; pro veritate simplicius agendum est.* Epist. 72.

k) Locum adduxit Suicer. in *Ἀφθαρδοῦτοις*. Hi etiam *Ἀφθαρτοί* dicti, id est, opinioni incorruptibilitatis corporis Christi adherentes. Nicephor. Callist. 17, 20. Eustath. vit. Eutyech. 36. praecipue Forbes. Infr. Hist. Th. 3, 28 tot. Praeter *Iulianum* et *Senerum*, addictus fuit eorum opinioni, in qua apud scriptores non

transiisse in praestantiorē, id est corruptibilem in *incorruptibilem*. Talia philosophatus, quum nihil amplius contradictorium cognosceret, assererebatur audacter, corpus Domini semper et per omnia *incorruptibile* fuisse.

H

SEVE-

parum confusionis est, *Timotheus*, *Caianus* Episc. Alex., *Andreas* Monach. Rom., contra quem scripsit Eusebius Thessalon.; (v. Photius Cod. 162.) *Iustinianus* ipse Imp. teste Euagr. 4, 39. — Edictum is dederat, in quo corpus Christi vocavit *ἄφθαρτον*, καὶ τῶν Θεοποιῶν καὶ ἀδιελέητων πατρῶν ἀνεπίδεικτον, et coëgit sacerdotes sic dicere. Opinio, late grassata, inuasit magistratus, hierarchas, monachos. Orthodoxi opposuerunt se cum violentia. Ioh. Damascen. de Orthod. fid. 3, 24: *Ἀφθαρτον μὲν ἐν τῷ τῆς Κυρίου σώματι λέγειν, (κατὰ τὸν κατὰ Φρονία Ἰελεωνὸν καὶ Γαϊανόν,) πρὸ τῆς ἀναστάσεως, ἀσέβης. Εἰ γὰρ ἄφθαρτον, ἀχρυσόσιον ἡμῶν ἀλλὰ καὶ δοκίμα γέγονε, Φερνακισμὸς καὶ σιγή τῷ τῆς Οἰκονομίας μυστήριον καὶ δοκίμα καὶ ἐν ἀληθείᾳ γέγονεν ἄνθρωπος, καὶ δοκίμα καὶ ἐν ἀληθείᾳ σιτισόμεθα ἀλλ' ἔπαυε.* Haec sententia communis, idem est Theodori Raithu Conf. quoque Suidas, in *Ἰελεωνίς*, de quo deinceps.

ΣΕΥΗΡΟΣ δὲ τούτοις μὴ ἀρε-
σθεῖς, ὡς διαρρέδην κηρύττει
τὴν ἀνάχυσιν τε καὶ σύμφυρσιν,
ἔτε σπείτασθαι 1) πρὸς τὴν ἐκ-
κλησίαν ἐβέλετο, ὡς ἀκολούθως
τῇ διαφορᾷ καὶ ταῖς ἰδιότησιν,
m) περὶ ὧν ἡ διαφορὰ θεωρεῖ-
ται, καὶ ὧν εἰσιν αἱ ἰδιότητες
φυσικῶς αὐταῖς ἐνπάρχουσαι·
καὶ τὸ συνθέσθαι ταῖς Ἰσλαμικῶν
τολημαῖς, ἀναλλῆς ἅμα καὶ
προπετὲς ὑπελάμβανε, καὶ ἔδεν
ἕτερον, ἢ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ n)
καὶ ἀπερικάλυπτον τῷ σώματι
πολεμεῖν τὴν εὐσέβειαν.

Ἐκ τούτου Σευήρος ο) γι-

SEVERVS autem his non
acquiescebat, quia aperte in-
dicarent confusionem et per-
missionem; nolebat tamen
etiam cum ecclesia convenire,
quae, prouti conuenit
distinctioni et proprietati-
bus, numerat seorsum natu-
ras, in quibus est distinctio,
et quarum sunt proprietates
innatae. Putabar igitur in-
epte et perperam fieri, do-
ctrinae Iuliani temerariae af-
fentiri, quum hoc aliud es-
set nihil, quam nudo capite
et aperto ore impetere reli-
gionem.

Ab hoc tempore *Seue-
rus*

1) Σπείτασθαι, *paciscor, foedus
fingo*. In sacrificiis, ubi *immola-
bant et libabant*, foedus cum Deo
fit. Sensus est: Severus nolebat
cum Ecclesia sentire, et ita, quo-
modo sancta mater Canonibus et
"Ogosis decreuisset.

m) Theodorus supra p. 51 l. 17.
Ἄ γὰρ ὁμολογεῖ, καὶ ἀριθμῶται, κατὰ
τὴν μέγαν Βασιλείαν.

n) Hoc prouerbio vsus est
Gregor. Naz. Orat. Apol. 1, p. 10
B. γυμνῇ τῇ κεφαλῇ χαρῶν πρὸς παρα-
νομίαν. Raithu addidit, καὶ ἀπερι-
καλύπτου σώματι. H. Steph. Thef.
Gr. L. T. 2, p. 45 habet ἀπερικαλύ-

λύπτου.

o) *Acephalorum* s. *Monophy-
sitaram* princeps, *Seuerus*, addi-
ctus primum cultui idolorum,
dein Christianus; *Eutybianorum*
placita sequebatur. Mox, Flauia-
no sede Antiochena pulso, thro-
num ipse occupat A. C. 313, sus-
cipiensque *Henoticum Zenonis*,
anathemate ferit Concilium Chal-
cedonense. Furit immane quan-
tum in obnitentes sibi: donec post
Anastasium erat in eo Iustinus
Imp., vt hanc in violentiam a-
nimaduertisset. Quare aufugiens
Alexandriam, (haeticorum tum late-

νεταί και έαυτῶ, και τῆ ἀλη-
θείᾳ, και τῷ γείτονι αὐτῶ ψευ-
δει αντίθετος. Καί ἔτε ὅλος α-
ληθής, ἔτε ὅλος ψευδής, ἀλλή-
(οὐκ εἰπέην,) ψευδοαληθής, ὁ-
μοιος τῆ ὑπ' αὐτῶ ἐπινοημένη
μᾶ συνδέτω. (ὡς περ ρ). Διά-
τῆτο και πρὸς ἑαυτὸν μάχιμος
και παλιμβολος, ἠλιθίως ἔτω
και ἀμαθῶς μέσόν τι χεῖμα
ψεύδης και ἀληθείας, ζητῶν ἴ-
περ ἐκ ἑσῆ. Μεσότητα γὰρ
ἀληθείας και ψεύδης ἔτε εὐ-
ρεῖν, ἔτε ἐπινοῆσαι δυνατόν. Ἡ
μὲν γὰρ ἀλήθεια q) μέση αἰεί,

H 2

latebras omnium,) ibique turbas-
ciens ob quaestionem *de corpore
Christi corruptibili*, primum a
Menna Patriarcha, tandem Edi-
cto Iustiniani, vna cum Anthimo
et aliis damnatus est. Vid. Nice-
phorus 18, 49. — Compilatores
Graeci in Catenis faciunt mentio-
nem Commentariorum Seueri in
Script. S. quorum specimina de-
dit Rich. Simon Hist. Crit. Com-
ment. N. T. p. 452 f. et laudat, *quod
il etoit habile — et s'explique d'
une maniere nette et aisée sans s'
embarrasser dans des raisonnemens
trop longs et trop subtils, comme a
fait Theodore de Mopsueste*. Quic-
quid fuerit, constat, Seuerum fu-
isse dialecticum et sophistam, et

tum sibi ipsi, tum veri-
tati, tum vicino suo errori
repugnabat. Neque verax
is prorsus, nec per omnia
mendax, sed (vt sic loquar,)
pseudo-veriloquus, commen-
titiae suae, a se compositae,
vni naturae non dissimilis.
Diffidens itaque a se, nec con-
stantis sententiae, quasi ali-
quod medium inter verita-
tem et falsitatem, perperam
et inepte quaerebat. Irrito
nihilominus conatu. Nam a-
liquid interiectum inter veri-
rita-

sibi inconstantem semper. Eum
Raithu h. l. παλιμβολος et Anasta-
sius Sin. 7, p. 106 seite vocat τὸν
σελιναζόμενον Christum *hinae vi-
cissitudini* subiectum esse, iam lu-
ce plenum, iam destitutum; mo-
do duabus naturis, modo vnica
constantem. — Asseclae Seueri,
Synodi Chalced. obrectatores,
Ἀποσχισαὶ dicti; vt quondam Eutyches
et Dioscorus, a Ioh. Seythopol. apud
Photium Cod. 94.

p) Naturae huic vni compositae,
quam finxerat Seuerus, oc-
clamaueris Diogenis illud apud
Lucianum: Ὅν ἐσι μαθῶν τῶτο βή-
διον, σὺδ' ἔρας Δὲ ἔντας Ἡρακλῆος!
Dial. Mort. 16.

q) De veritate vt *vna*, et quae
recto

καὶ ἀπαρέγκλιτος, καὶ διὰ τὰ
το ἐδραία, καὶ πάντοθεν ἴση
καὶ εὐθύτος· ἢ παραδέχεται
ἔν ἑτερόν τι ἐγκλίσιον, αὐτὴν
ἐξωθῶν τῆς οἰκείας τάσεως καὶ
μονιμότητος· ἐπιτοξεύει δὲ πᾶν
τὸ ἐπίβλητος αὐτῇ προσπελά-
ζον, καὶ τὸ μέσον αὐτῆς διατα-
λοῦναι γ) περιάμενον. Ὅπερ
καὶ Σεῦηρον ὑπ' αὐτῆς πεπον-
θότα εὐρίσκωμεν. Ἐπειδὴ γὰρ
(ὡς ἔφαμεν,) καινόν τι μέσον
παρὰ τὴν ἀλήθειαν εὐρεῖν ἐπε-
χείρησεν, πλαγιασθεὶς, ἢν ἐκ
ἔγνω, μέστην ἑαυτῆ καὶ τῆ ὀ-
μοφύλε αὐτῇ ψεύδους πεποίηκε
ταύτην. Αὐτῆ γὰρ Σεῦηρος μίαν
φύσιν λέγοντος εἶναι τὸν Χρι-
στὸν, καὶ τὴν διαφορὰν τὴν ἐν τῇ
Χριστῷ δεχομένην Ἰαλιανῶ δὲ μίαν
μὲν κατὰ Σεῦηρον λέγοντος φύ-
σιν, ἀναρῶντος δὲ τὴν διαφο-
ρῶν· ε) ἢ ἀλήθεια, τατέστιν ὁ

recto et medio perstat tramite, lo-
ca Patrum Suicerus v. ἀλήθεια· de-
dit alia obseruatu digna Garaker,
Not. ad Antonia. l. 7 p. 263.

r) Idem est quod διατάσαν, λα-
δερν, concutere. Hinc διάτασις, δι-
ασπασίς.

s) Hanc comparisonem Sene-
ri et Iuliani descripsit e Noſtro
Suidas, in Ἰαλιανῶ· vbi error, a

ritatem et errorem nec esse
nec cogitari potest. Veritas e-
nim in medio semper est, de-
flectens in neutram partem,
et propterea constans, tum
aequalis vndique, ac in re-
ctum extensa; nec admittit
obliquum, quod dimoueat
eam a statu suo immoto; sed
configit vero, quicquid fur-
tim subuenerit, vt hoc me-
dium illud suum concutiat.
Id etiam *Seuerum* ab ea ex-
pertum fuisse comperimus.
Quum enim (vt diximus,) au-
deret, missa veritate, ali-
quid nouum interiectum ex-
cogitare, deflectens a vero
quod noluerat nosse, inter-
iectum quoddam inter su-
um et sodalis sui mendacium
efformabat. *Seuerus* enim
quum statueret, Christum

vnus

nemine obseruatus, est corrigen-
dus. Ὁ Ἰαλιανῶς τῆς Σεῦηρος καινο-
δοξίας προσάτης ἐγένετο εὐθυστάτος.
(Raithu supra: Ἰαλιανῶς δὲ ἔτος τῆς
Ἐδοχικανῆς συναισθησίας προκλαυσίτης εὐ-
θυστάτος.) Σεῦηρος μὲν μίαν φύσιν
λέγοντος τὸν Χριστὸν, καὶ τῆς ἐν τῇ
Χριστῷ διαφορῶν ΜΗ δεχομένης. (De-
lenda omnino est in hoc Suidae
loco negatio μὴ· id quod res po-
su-

ἐκκλησιαστικὸς λόγος, τὴν με-
σότητα ἑαυτῆς πανταχῆ δια-
σείρασα, δέχεται μὲν τὴν δια-
φορὰν ἔκκατὰ Σευῆρον δέ.)

Ο ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΟΡΟΣ

Οὐ γὰρ οἶδε ποτὲ μίαν φύ-
σιν ἑαυτῇ ἐναντίαν. Δύο γὰρ
φύσεις ἐν τῷ Χριστῷ γινώσκονται,
θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος,
τάτων καὶ διαφορὰν τὴν πρὸς
ἀλλήλους τηλαυγέστατα θεωρεῖ.
Οὐ γὰρ ταυτὸν θεότης καὶ ἀν-
θρωπότης, εἰ δὲ εἰς ὁ Χριστὸς ὁ
ἐν ἀμφοτέροις ὑπάρχων, καὶ
ἀμφοτέρον. Εἰ γὰρ καὶ τὸ συν-
αμφοτέρον ἐν, ἀλλ' ἔ τῇ φύ-
σει.

unius naturae esse, *distinctio-*
nem tamen admitteret in na-
tura Christi; *Julianus* contra,
quum vnam quidem etiam
cum *Seuero* naturam affirma-
ret, negaret vero in ea di-
stinctionem: *doctrina vera*
Ecclesiae, seruans medium
vbique suum, admittit omni-
no distinctionem. non ta-
men ex *Seueri* sententia.

CANON ECCLESIAE

Negat nimirum, naturam
vnam sibi repugnare. Si au-
tem naturas duas in Christo
profiteretur, diuinam, et hu-
manam, earum quoque di-
stinctionem mutuam diserte
considerat. Etenim natura
diuina et humana non est
eadem natura, est vnus sit
Christus in vtraque, qui con-
sistat ex vtraque. Et quamuis
vtra-

H 3

stulat, et Raithu quem Suidas se-
quitur, diserte docet.) Ἰωαννὸς δὲ
μίαν μὲν κατὰ Σευῆρον ἔφασκε φύσιν,
ἀνῆκε δὲ τὴν διαφορὰν.

i) Vt prodierit ὁφισόμενον vnum,
conuenerunt naturae duae. Cre-
bro apud Athanasium et Cyril-
lum: Αἱ φύσεις συνεκδέχασα, συνελ-
ήσασα, συνδεδραμημέναι καὶ ἕνωσαι.

Hinc dicitur apud Patres Grae-
cos *συνδρομή, σύνδοδος, σύμπρασις, ἀνά-*
κρησις: apud Latinos, *connexio,*
conuentus, concursus naturarum.
Collegit sententias antiquitatis e
scriptis Patrum Graecorum, ipso
ex Raithuensi, Ioh. Damascenus,
praesertim quae in Conciliis IV,
Oecumenicis definita sunt.

σει, τῆ δὲ συνόδῳ, ὡς ὁ ἐκκλησιαστικὸς πνεῦμα, utraque natura efficit unum, sed concursu quemadmodum manifeste repuntiat vox ecclesiae.

Μὴ δεχομένη δὲ ἡ ἐκκλησία Ecclesia porro differenti-
κατὰ Σευῆρον τὴν διαφοράν, ἀλλ' ἁπλῶς κατὰ τὸν ἑαυτῆς λόγον, ἐκ τῆς αὐτῆς ἰστορίας, ἀποβάλλεται ταύτην καθ' ὁμοί-
ότητα τῆ Ἁλικαρνασσεως. Σάρ-
κα γὰρ ἀληθῆ καὶ ψυχὴν νοε-
ρὰν μετὰ τῶν οἰκείων ιδιωμά-
των ἀναλαμβάνουσα τὸν Θεὸν Λό-
γον ἐπίσταται, καὶ ἐνωθὲν οἶδε
τῷ Θεῷ τὸ ἀθάνατον, ὡς ὁ
προλεχθεὶς Θεολόγος Γρηγόρι-
ος-υ) ἐφίη. Ἄρ' ἂν, ὅπερ ἐλέ-
γομεν, μέση μεμένηκεν ἀμφο-
τέρων καὶ ἀκίνητος ἢ ἀλήθεια,
ἀποβαλλομένη μὲν κατὰ Σευῆ-
ρον μίαν φύσιν καὶ διαφοράν.
Αὐτήματος γὰρ καὶ τερατομυ-
θίας οὐδὲν ἦν τταν διενήνοχε τάτο.
Πῶς γὰρ ἢ αὐτὴ φύσις δύο ἔ-
σαι τὰ ἐναντία; x) πῶς δὲ καὶ
ὑποσῆσεται κατ' αὐτὸ τὸ πε-
φυκέναι, πολεμωμένη ὑφ' ἐαν-
τῆς, καὶ ἑαυτὴν πολεμῶσα; y)

u) Vid. Orat. 51 f. Epist. 1 ad Clelon. Opp. T. 1. p. 738.

x) Denuo Gregor. Naz. (quem ubique adduxit Raitbu.) Orat. ead. p. 749: Ἡ ἡλικαρνασσεως καὶ πρὸς ἐαν-

τὴν, καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀπομάχεται, ὡς μὴδὲ περιπίπτουσας αὐτῆς ἐναντίαις ἢ νοῦν, ἢ αἰσθητικῶδες.

y) Haec desunt in Edit. Lat., inserta Bibl. Patr. Lugd.

Καὶ ἐν τῷ δὲ κατὰ καιρὸν μνημονεύτῳ τῆ Κυρίας ἑσώοντος, 2) ὅτι πᾶσα οἰκία, ἢ βασιλεία, καὶ θ' ἑαυτὴν μερισθεῖσα, ἔσαθῆσεται. Εἰ ἔν κατὰ αὐτὴν ἢ μία φύσις ἐμερίσθη ἐφ' ἑαυτὴν, πῶς σαθῆσεται ἢ ταύτης ὑπαρξίς;

Ἄρ' ἔν, κατὰ τὰς κοινὰς ἐνοίας, κατὰ τε αὐτὸν τὸν τῆ Κυρίας λόγον, εὐγε ποῶν ὁ τῆς ἐκκλησίας λόγος, ἔ παραδέχεται μίαν φύσιν πρὸς ἑαυτὴν διαφερομένην καὶ ἐαυτῇ ἐναντίαν, κατὰ τὴν τῆ Σευήρα ἀσατον καὶ μαχημιτάτην ἐπίνοιαν· ἀλλὰ μὴν εὐδὲ κατὰ Ἰσλιανόν, παντάπασι τὴν διαφορὰν ἀποβάλλεται ἢ τῆ Θεῶ ἐκκλησίαι. α)

2) Matth. 12, 25. Marc. 3, 23.

a) Theodor. Raithu per *ecclesiam Dei* intelligit σύστημα μίαν τῶν Ὁρθόδοξων, καὶ περὶ τὴν Χριστιανισμὸν κατὰ πάντα ὑμεινόντων. Vocat eam sub init. Praef. p. 12 καθολικὴν καὶ ἀπεστολικὴν id est μίαν, καὶ ἀγίαν. Hoc enim sensu sumitur ecclesia inter puriores Orientis. Vid. Metrophanes Critopal. (ille quondam noster,) Confess. Fid. c. 7. Metrophanes sumit sua ex Barlaamo, de Princip. Pap. c. 15: Ἐκκλησίαν λέγουμεν τὸ σύστημα τῶν ἀμωαντῶν τῆς οἰκουμενικῆς ὀρθόδοξων Χριστιανῶν, τῶν ἀκίητα καὶ ἀσάλευτα τὰ

pugnans secum ipsa, persistet? Opportune hic reminiscendum dicti Domini, *nulla domus, et regnum nullum, secum dissidens, persistit.* Si qua igitur natura dissideat contra se, quo modo consistet eius substantia?

Recte igitur, et tum sensui communi, tum Domini dicto conuenienter agit ecclesia, si naturam vnam, dissidentem secum et sibi aduersantem, ex caduco et secum pugnante commentō *Seueri*, non admittit: neque etiam, si, ex sententia *Iuliani*, differentiam repudiat omnino omnem. Si enim, ut hic

τῆς εὐσεβείας δόγματι διατηρήτων. Ad do Clement. Alex. Strom. 7 p. 765: Μία ἀληθὴς Ἐκκλησία, εἰς ἣν οἱ κατὰ πρόθεσιν δικαιοὶ ἐγκαταλήγονται, — ἣν εἰς πολλὰς κατατέμενοι εὐάζοντες διέρισαν, Clemens adduxit haereses Docetarum, et Caianistarum, contra quos etiam Raithu dixit. Apud Patres Graecos οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ sunt *Orthodoxi*, oppositi haereticis. Gregor. Nyss. i c. Eunom. apud Suicer. et Da Fresne h. v. — *Orthodoxi soli, qui ad ecclesiam vnam pertinent, dicuntur ἐκκλησιαστικοί.*

·Εἰ γὰρ μία μὲν φύσις, κατ' ἐκεί-
νον, ὁ Χριστὸς, καὶ διαφορὰν ἔ-
στιάδῃ μὴ κατ' ὅτιον παραδέ-
δεικται, ἐν τῶν ὁποτέρων ἀνάγκη
πάντας ὁμολογῆν τὸν ταύ-
τα δυσχυριζόμενον· ἢ, ἄνθρω-
πον ψιλὸν εἶναι τὸν Κύριον, καὶ
τὰ θεῖα λεγόμενα ἐπ' αὐτῆ κα-
τὰ θεῖαν δύναμιν ἑτέραν παρ'
αὐτὴν ἔσσαν, καὶ ἐν αὐτῶ ἔσσαν,
καὶ ἐνεργῆσαν πεπεράχθαι· ἢ)
ἢ, Θεὸν γυμνὸν καὶ μὴ ἐναν-
θρωπηκότα εἶναι τὸν Χριστόν,
καὶ τὰ λεγόμενα ἐπ' αὐτῆ ἀν-
θρώπινα, μὴ ὡς ἄνθρωπον ἀλλ'
ὡς Θεὸν ταῦτα παθεῖν, εἰς τὴν
μίαν αὐτῆ φύσιν ταῦτα ἀνα-
δεχόμενον· ἢ) ἢ, εἰ μὴδὲ ἐν
τῶν εἰρημένων, φαντασία τινὶ
καὶ ἀπάτη ἢ) λέγειν περὶ αὐτῆ

b) Tales erant, finito nondum
Saec. I, et S. Iohanne adhuc su-
perstite, Ebionitae et Cerinthia-
ni, Deinde Artemon, Paullus Sa-
mofat., Ariani, Anomoei s. Ἐφε-
πόντιοι, Photiniani, Nestoriani Ἄν-
θρωπολόγοι διέλι. Gregor. Naz.
Or. 2. Niceta Choniat. Thef.
Orth. fid. 5, 22.

c) V. c. Menander, Marcion,
Valentinus, Basilides, Cerdon,
Bardesanes, Manes. Hi omnes ἡρ-
νήθησαν ἀστικαί τὴν ἀνθρωπότητα τῷ
Χριστῷ, monente Theodoretō, in

hic statuit, Christus constat
natura vna, quae distinctio-
nem plane nullam in se ad-
mittit, necesse est, vt, qui
putauerit ita, alterutrum ho-
rum profiteatur: aut illud,
Dominum esse Hominem v-
nice, et quae de eo Divina
referantur, virtute alia diui-
na quam sua fuisse facta; aut
hoc, Christum esse Deum
ynice, minimeque hominem
factum, et quae Humana di-
cantur de eo, non vt homi-
nem perpeffum fuisse, sed vt
Deum, qui suam in natu-
ram vnicam illa assumffisset.
Quodsi autem eorum neutrum;
dicendum esset, ipsum
phantasia et illusione qua-
dam

ἄσυχότῃ p. 95. et Haer. Fab. 5, 17.
Simile quid Raithu in Theodoro
Mopsuest. p. 23. Huc pertinent
Θεοποσχίται apud Nicéphor. H. E.
18, 45. orti tempore Apollinaris
et Eusebii Emiffeni. (Vid. Theo-
doret. in Ἄπαθῆ.) Diuinitatem
passioni obnoxiam putauerant,
Trisagio addentes: ὁ παραθεὸς ἐ-
στίν. Meurf. Gloss. h. v. et in τρι-
άγιον. Apollinarem haeresi hac in-
fectum lege Greg. Naz. Or. 46 fin.

d) Putat φαντασιοδοκίτας docen-
tes τὰ τῆς Οἰνοπόλιος ἄπαντα φαντα-
σίαν

δαδρακέναι, ὡπερ ἔδρα ἦτοι τὰ
θεῖα, ἦτοι τὰ ἀνθρώπινα· καὶ
τὸ περιέειπεν ψευδῆ εἶναι τὴν πε-
ρὶ αὐτῆ πᾶσαν εὐαγγελικὴν ἱστο-
ρίαν· καὶ μάλιστα ἀπατάσθαι
τὴν Χριστιανῶν· καὶ κενὴν μακα-
ρίαν εἶναι τὸ δὴ λεγόμενον τὴν
εἰς Χριστὸν ἐλπίδα. Καιρὸς δὲ
λοιπὸν καὶ τὸ τῆ Ἀποστόλου ε)
λέγειν, Κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα
ἡμῶν, εὐρίσκοντες δὲ καὶ ψευδο-
μαρτυρεῖν τῷ Θεῷ, ὅτι ἐμαρτυ-
ρήσαμεν κατὰ τῷ Θεῷ, ὅτι ἤγειρε
τὸν Χριστὸν, ὃν ἐκ ἠγάπησε. Μα-
ταιώτης δὲ μάλλον ὄντως οἱ τοι-
εῖτοι συλλογισμοί, καὶ τῆς πί-
στεως ἀνατροπὴ, κατὰ τὸν θεο-
λόγον Γρηγόριον. f)

Ἐκ παντὸς ἐν ἀποδείξειται,
κεκαθαμένῃ ἀντιλήψεως ἀ-
πάσης καὶ ἀνεξέλεγκτον g) εἶ-
ναι, καὶ μόνῃ ἐπὶ τῆς ἀληθεί-
ας εἶναι, τὴν δόξαν τῆς ἀγίας
τῷ Θεῷ καὶ καθολικῆς ἐκκλη-
-

σίαν τινὰ εἶναι. Theophylact. init.
Cap. 41 Ioh. — Raitihu in Manete
p. 17 et 31. Vid. Suicer. h. v. Du
Fresne Gloss. in φαντασμαί.

e) 1 Cor. 15, 14 seq.

f) Gregorius respexit ad 2 Tim.
2, 18: ἀντιτίθει τὴν τιμὴν πίστιν. Vul-
gat. subvertunt quorundam fidem,

dam fallaci egisse, quae vel
divina vel humana egerit;
et summam omnem histo-
riam Evangelicam mentiri
quae habeat de ipso; dece-
ptosque esse Christianos; et
quae de sperantium in Chri-
stum felicitate dicerentur,
frustra dici. Commode huc
transferretur illud Apostoli:
ergo vana est praedicatio no-
stra, et falsi de Deo testes depre-
hendemur; nam contra Deum
testificati sumus, eum suscitasse
Christum, quem non suscita-
vit. — Profecto istiusmodi
ratiocinationes (Iuliani) sunt
vanitas pura puta, et, quod
Gregorius theologus ait, do-
ctrinae fidei evertio.

Omnimode igitur demon-
stratum est, hanc doctrinam
Ecclesiae sanctae et catholi-
cae esse liberam a repugnancia
omni, et verissimam, et
everti nec posse. Quae, quan-
do

id est ἀνατίθειται labefactant. Theo-
doretus ἀντιτίθει in Epist. Paulli
I. c. interpretatur παρασάλευσαι pro
quo Raitihu supra, διασαλεύειν.

g) Legendumne ἀνεξέλεγκτον,
voce Dionysii Areop. Hierarch. I,
1. p. 197.

σίας. Ὅταν μὲν τὸν τρόπον καὶ ὃν γέγονεν ἡ ἐκ θείας Φιλανθρωπίας πρὸς ἡμᾶς συγκατάβασις, βάλῃται παριστῶν, τὴν μίαν τῷ Θεῷ Λόγῳ φύσιν σεσαρκωμένην ὁμολογῶσαν, h) ὡς ἄτε τῷ Θεῷ Λόγῳ, ἀνάγκη τε ὄντος, καὶ αἰδίας ἐν τῷ Πατρὶ, ἐν ὑσέρῳ δὲ δι' ἡμᾶς καὶ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐνανθρωπήσαντος, καὶ σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαβομένης, i) καὶ κατὰ πάντα ἡμῖν ἑνωθέντος, διχαμόνης ἀμαρτίας. Ὅταν δὲ τὰ ἐν οἷς ὁ Χριστὸς, ἡ καὶ ὅσα ὁ Χριστὸς, βάλῃται θεωρεῖν, δύο φύσεις ἕστωδως k) ἠνωμένας ὁμολογῶσαν, καὶ τότε παριστῶσαν τὸ μεγαλύτερον τῶν ἀλλῶν καὶ τῶν εἰσιτιμῶν τῷ Θεῷ περὶ ἡμᾶς, καταδεξαμένῳ διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς σοφίην συνείναι τε καὶ συναρθεμεῖσθαι τῇ ἐαυτῷ φύσει τὴν ἡμετέραν. Καὶ χάρις τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγήτῳ αὐτῷ δω-

do modum, quo Deus se prae amore, erga homines ad nos demiserit, exprimit, unam Filii Dei naturam incarnatam docet; Filii Dei, principio carentis, aeterni in Patre, post haec naturam humanam induentis propter nos et salutem nostram, et posteris Abrahami auxilium ferentis, similisque nobis redditi per omnia, excepto peccato solo. Dum porro ea quibus constat Christus, aut quae sunt Christus, considerat, naturas duas personaliter unitas profiteretur, et exinde contemplandam gratiae et misericordiae Dei erga nos magnitudinem proponit, qui propter nostri amorem dignatus est nobiscum versari, et naturam nostram cum sua ipsius natura connumerari. Gratia autem Deo de hoc ineffa-

h) Paragraphus longiuscula extenditur ad Καὶ χάρις τῷ Θεῷ. Ὁμολογῶσαν refertur ad Accusat. ἕξαν ἐκκλησίας* in seqq. ad ὁμολογῶσαν, — παριστῶσαν. Apud Greg. Nyss. Orat. Catech. (vide quae dixi seq. lit. m.) legitur in Nominatio.

i) Hebr. 2, 16. 17. Versionem

Vulgati, semen Abraham apprehendit, quare aliter (fortasse praeter mentem Theodori Raithu,) reddiderim, Praefatio dabit, huic Particulae praemissa.

k) Id est, κατὰ τὸν τῆς δαιμόσιως λόγον. Cyrill. l. 1. in Ioh. c. 4. Vide ad Raith. p. 35. 36. lit. k. et l.

ρεα. l) Καὶ ταῦτα μὲν εἰς το-
σῆτον.

Ἐπειδὴ ἡ) δὲ ὁ Σεῦρος ψι-
λάξ προσηθέζεται ἡ) Φωνῆς,
ἐν ἑῷμασί τε μόνοις καὶ ἦχος
τὴν εὐσέβειαν ὑποτίθεται, καὶ
τοῖ γε τῆ Ἀποστόλε ς) λέγον-
τος, Οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἡ Βασι-
λεία τῆ Θεῶ, ἀλλ' ἐν δυνάμει
καὶ ἀληθείᾳ (ἅτος δὲ παρ' αὐ-
τῷ Σεῦρῳ κρείττους Θεολόγος
γνωρίζεται, ὅς ἀν τὰς Κατηγο-
ρίας Ἀριστοτέλους, ρ) καὶ τῶ

effabili eius beneficio. Atque
ea quidem huc vsque.

Seuerus autem quia solas
voces sectatur, et in solis vo-
cabulis ac sonis pietatem ponit,
quantumuis Apostolus
moneat, non in verbis situm
esse regnum diuinum, sed in
virtute atque veritate; (ha-
betur enim a Seuero theolo-
gus praestans, is, qui in Ca-
regoriis Aristotelis, et in sub-
tilioribus reliquis philoso-
pho-

l) 2 Cor. 9, 15.

m) Haec clausula affuta est in
plerisque Edd. Theodori. vt in il-
la Rob. Balforei ad calcem Gela-
sij Cyzic.: in Edit. Lat. Biblioth.
Patr. Lugd.: et in Auctario Fron-
ton. Ducaei. Eadem verba, ne-
scitur qua incuria, Gregorii Ny-
seni Orationi Catechet. subiecta
sunt p. 110, a verbis inde anteced.
ὁ Χριστὸς ἐδέχεται θεωρεῖν. Gregorii
enim esse non possunt, Seuero
diu post viuente, et damnato in
Synodo CPL. a Iustino congrega-
ta. vide Zonaram et Cedren.
in Iustino. Vetustum exemplar
MSC. Theodori, quo vsus fuit
Beza, ea non continet, quare de-
sunt ab huius Edit. — Sed ne
quid deesse hic videatur, putauī
adiicienda.

n) Suidas vult προσηθέζουσι Ge-
nitio iungi. H. l. tertius quia ca-
sus ponitur, legerem προσηθέζε-
ται.

o) 1 Cor. 4, 20.

p) A Saec. inde V, haeretici,
relicta Platonis philosophia, pug-
nabant contra Orthodoxos ex
Aristotele. Huius dialectica et
Categoriis, nulla tum secta erat,
quae non vsa fuisset. Epiphanius
Arianos dixit Neo-Aristotelicas.
Opp. T. I, p. 795: Οἱ νέοι Ἀριστοτε-
λικοί κατέλιπον τὴ ὄψιν πνεύματος τὸ
πρῶτον, — καὶ ἐδουλοῦμενοι Ἀριστοτέλει
τε, καὶ τῆς ἄλλης τῆ κόσμου διδασκα-
λίᾳς. Sophismata Eunomii contra
ὁμοῦστας Patris et Filij, enata erant
ex Aristotelis loco in Categoriis.
cf. Nicetas Choniata. Thef. Orth.
fid. 5, 44. Idem tradit de Aetio
Socra-

λοιπὰ τῶν ἔξω Φιλοσόφων καμψιά ἠσκημένος τυγχάνοι) ἀναγκάσιον, ἡμῶς, τὰ σημανόμενα ἐκείνης λέξεως τῶν εἰς τὰ πρὸς αὐτὸν Σενήρον λεγόμενα χρεωδῶς q) λαμβανόμενων, ἐπὶ καιρῷ σαφηνίσαι κατὰ τὸν ἦεν τῶν ἐκκλησιαστικῶν διδασκάλων, καὶ ἔν ταῦτα ἐξελεήφασιν ἵνα ἔχοιεν οἱ ἐντυγχάνοντες τοῖς ὑπογεγραμμένοις λόγοις, ἐκ πρώτης ἐντύξεως νοεῖν τῶν λεγομένων δύναμιν καὶ μὴ, διὰ τὴν ἀγνοίαν τῶν σημανομένων τῶν λέξεων, πρὸς τὴν κατάληψιν τῶν ἐν αὐτοῖς θεωρημάτων παραποδίζονται.

Socrates, H. E. 2, 35. — *Iacobus Edess.*, Monophysita, conuerterat Syriace Categorias, vt latius propagarentur. *Afsem.* Bibl. Or. T. I p. 498. Et quamuis *Acephali* et *Monophysitae*, *Apollinarii* item asseclae, Platonem etiam vocarent in subsidium, obtinebat ta-

phorum externorum exercitatus fuerit): igitur necesse est, vt significaciones omnium dictionum, quae apud *Senerum* sententiose fununtur, explanemus, vt par est, iuxta mentem doctorum orthodoxorum, quomodo ipsi eas acceperunt; vt, qui legerint opiniones conscriptas, mox prima lectione intelligant pretium eorum quae exponantur; et ne, si nesciant sensum verborum, impediatur, quominus comprehendant contemplationes quae verbis insint.

men vt plurimum *Stagirita*, cuius sectatores credebantur acius et felicius contra Orthodoxos s. Ecclesiasticos disputare posse.

q) Aduerbium *χρεωδῶς* in veteri et probato Glossario non legitur. A *chria* rhetoricorum verbi h. l. videtur *sententiose*.

FINIS

Pag. 42 lin. 16 leg. *amplectatur*. Pag. 53 in Nota lin. 1 leg. pag. 58. Reliqua, L. B., ipse corrigas,

Jc 5493

ULB Halle

004 729 463

3

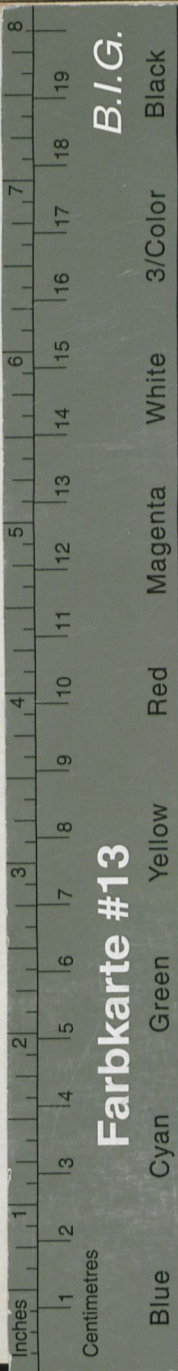
Sb

B.I.G.

Farbkarte #13

RI RAITHV
ELLVS
TIONE DOMINI
ET LATINE
m interpretatio loci HEBR. II. xv
*LOS apprehendit, sed semen
apprehendit*
AMMA II
MICHAELIS
15 1500 LXXX
IN
YLIA CAROLINA
P
MSTADI
B. PAVLL. DIET. SCHNORR

4.

